



Spolufinancovaný
Európskou úniou



PROGRAM
SLOVENSKO



2024

Stratégia rozvoja ľudských zdrojov v sektore Remeslá a osobné služby na obdobie 10 rokov



ALIANCIA
SEKTOROVÝCH RÁD

NÁRODNÝ PROJEKT

Aliancia sektorových rád – predvídanie trendov a potrieb trhu práce

Typ projektu: Neinvestičný

Termín realizácie projektu: 10/2023 – 10/2028

ITMS projektu: 401401DVY1

Autorský kolektív

Tento dokument bol vypracovaný ako jeden z výstupov národného projektu „Aliancia sektorových rád - predvídanie trendov a potrieb trhu práce“, aktivita 2 Prognózovanie a transfer, podaktivita 2.1 Kvantitatívne a kvalitatívne prognózy vývoja trhu práce. Bol pripravený v spolupráci s viacerými odborníkmi, ktorí významne prispeli svojimi odbornými vedomosťami, znalosťami a skúsenosťami. Každý člen autorského kolektívu prispel svojím špecifickým odborným prínosom, čo umožnilo vytvoriť komplexný a vysoko odborný materiál. Expertné znalosti a dôkladná práca boli kľúčové pre dosiahnutie konečného výsledku.

CIEĽ STRATÉGIE

Cieľom stratégie rozvoja ľudských zdrojov v sektore Remeslá a osobné služby je zabezpečiť efektívny a udržateľný rozvoj pracovnej sily v priebehu nasledujúcich desiatich rokov. Táto stratégia má za úlohu poskytnúť základné informácie o sektore ako je charakteristika sektora, jeho poslanie a hlavné ciele. V nadväznosti na ekonomické ukazovatele obsahuje zhodnotenie ekonomickej činnosti ako aj popis východiskových dát týkajúcich sa ľudských zdrojov vrátane miezd. Stratégia identifikuje aktuálne trendy a predikciu vývoja sektora so zameraním na vývoj ľudských zdrojov a ich zmeny ovplyvňujúce fungovanie sektora. Záver je venovaný vyhodnoteniu a návrhu sektorových opatrení, ktoré majú za úlohu zhodnotiť efektívnosť predchádzajúcich opatrení a navrhnúť nové opatrenia na riešenie výziev v oblasti ľudských zdrojov, reflektujúc aktuálne trendy a predikcie vývoja.

Informácie, ktoré sú obsahom tejto stratégie umožnia nielen odborne zainteresovaným subjektom ale aj širokej verejnosti vytvoriť si ucelený obraz o sektore, čo v konečnom dôsledku môže dopomôcť sektoru adaptovať sa na meniace sa podmienky a zabezpečiť, že bude mať dostatočné a kvalifikované ľudské zdroje pre budúci rozvoj v súlade s dynamickými zmenami na trhu práce.

OBSAH

CIEĽ STRATÉGIE	3
ZOZNAM TABULIEK	5
ZOZNAM GRAFOV	6
ZOZNAM PRÍLOH.....	7
ZOZNAM SKRATIEK.....	8
ŠTATISTICKÉ ZDROJE	10
METODIKA PROGNÓZOVANIA DOPYTU PO PRACOVNEJ SILE – ALIANCIA SEKTOROVÝCH RÁD (ASR) .	11
PRÍHOVOR PREDSEDU SEKTOROVEJ RADY	13
ÚVOD.....	14
1 ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE O SEKTORE A KOMPONENTY DEFINOVANIA SEKTOROVEJ STRATÉGIE ROZVOJA ĽUDSKÝCH ZDROJOV	16
1.1 ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA SEKTORA A POSLANIE SEKTORA V HORIZONTE 10 ROKOV	16
1.2 STRATEGICKÁ ANALÝZA SEKTORA	21
1.3 DÁTOVÉ ZHODNOTENIE VÝVOJA ĽUDSKÝCH ZDROJOV V SEKTORE	23
1.3.1 Popis východiskových dát týkajúcich sa ľudských zdrojov v sektore	24
1.3.2 Identifikácia vplyvov pôsobiacich na sektor s dopadom na ľudské zdroje	30
2 AKTUÁLNE TRENDY, PREDPOKLADANÉ VÝVOJOVÉ TENDENCIE A VÝZVY SEKTORA S DOPADOM NA ĽUDSKÉ ZDROJE NA OBDOBIE 10 ROKOV.....	36
2.1 AKTUÁLNE TRENDY SEKTORA	36
2.2 PREDIKCIA VÝVOJA ĽUDSKÝCH ZDROJOV V SEKTORE S OHĽADOM NA KLÚČOVÉ TRENDY	37
3 VYHODNOTENIE A NÁVRH SEKTOROVÝCH OPATRENÍ NA ZABEZPEČENIE ĽUDSKÝCH ZDROJOV V SÚLADE S VÝVOJOVÝMI TENDENCIAMI NA TRHU PRÁCE.....	44
3.1 VYHODNOTENIE PRIJATÝCH A IMPLEMENTOVANÝCH SEKTOROVÝCH OPATRENÍ.....	45
3.2 NÁVRH NOVÝCH SEKTOROVÝCH OPATRENÍ STRATÉGIE ROZVOJA ĽUDSKÝCH ZDROJOV	50
ZÁVER.....	52
ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV.....	54
PRÍLOHY	57

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka č. 1 Návrh nových sektorových opatrení	50
--	----

ZOZNAM GRAFOV

Graf č.1	Hrubá pridaná hodnota podľa sektorov v roku 2022	22
Graf č.2	Výdavky na inovácie podľa sektorov v roku 2022 v bežných cenách v EUR.....	23
Graf č.3	Podiel sektora na zamestnanosť na Slovensku v roku 2022 v %	24
Graf č.4	Vekové rozloženie pracovníkov v sektore v roku 2020	26
Graf č.5	Priemerná hrubá mesačná mzda podľa sektorov v roku 2022.....	27
Graf č.6	Priemerná hrubá mesačná mzda muži / ženy v roku 2022	28
Graf č.7	Produktivita práce podľa sektorov	29
Graf č.8	Prognóza vývoja demografie (% z celkového stavu zamestnaných v roku 2023).....	38
Graf č. 9	Prognóza vývoja priemerného veku zamestnaných	39
Graf č. 10	Prognóza dopytu po pracovných miestach v sektore (počet osôb)	39
Graf č.11	Vývoj a prognóza expanzného dopytu (počet osôb)	41
Graf č.12	Vývoj a prognóza nahradzovacieho dopytu (počet osôb)	41
Graf č.13	Vývoj a prognóza zamestnanosti podľa kvalifikácie (počet osôb).....	42
Graf č.14	Ohrozené pracovné miesta v roku 2035	43

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha č. 1 Vyhodnotenie prijatých a implementovaných sektorových opatrení

ZOZNAM SKRATIEK

AI	umelá inteligencia
a pod.	a podobne
ASR	Aliancia sektorových rád
CEDEFOP	Európske stredisko pre rozvoj odborného vzdelávania
CEOVP	Centrum excelentnosti odborného vzdelávania a prípravy
COV	Centrum odborného vzdelávania
Eur	euro
EÚ	Európska únia
GVA	Gross value added
HPH	hrubá pridaná hodnota
HDP	hrubý domáci produkt
K8	Združenie krajských miest
KOZ SR	Konfederácia odborových zväzov Slovenskej republiky
MF SR	Ministerstvo financií Slovenskej republiky
MH SR	Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
MK SR	Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
MV SR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
MPC	Metodicko-pedagogické centrum
mil.	milión
MPRV SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky
MPSVR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
MSP	malé a stredné podnikanie, malé a stredné podniky
MŠVV a M SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a mládeže Slovenskej republiky
napr.	napríklad
NIVAM	Národný inštitút vzdelávania a mládeže
OVP	odborné vzdelávanie a príprava
resp.	respektíve
SAAIC	Slovenská akademická asociácia pre medzinárodnú spoluprácu
SaPO	stavovské a profesijné organizácie
SBA	Slovak Business Agency
SK NACE Rev.2	Štatistická klasifikácia ekonomických činností v Slovenskej republike
SOŠ	stredné odborné školy

SR	Slovenská republika
SZČO	samostatne zárobkovo činná osoba
SŽK	Slovenská živnostenská komora
SWOT	analýza silných, slabých stránok sektora, príležitostí a ohrození
ŠIOV	Štátny inštitút odborného vzdelávania
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
ŠkVP	školský vzdelávací program
ŠVP	štátny vzdelávací program
tis.	tisíc
TOP	označenie najlepšieho, najkvalitnejšieho alebo najpopulárnejšieho
ÚĽUV	Ústredie ľudovej umeleckej výroby
ÚPSVaR	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny
VÚC	Vyšší územný celok
ZMOS	Združenie miest a obcí Slovenska
ZR SR	Živnostenský register Slovenskej republiky
ZŠ	základné školy

ŠTATISTICKÉ ZDROJE

Štatistické údaje pre analytické účely Aliancie sektorových rád pochádzajú zo Štatistického úradu SR, ktorý je ústredným orgánom štátnej správy pre oblasť štátnej štatistiky. Metodika spracovania údajov a metaúdaje za jednotlivé štatistické okruhy sú definované v príslušných správach o kvalite, ktoré sú verejne dostupné na webovom sídle Štatistického úradu SR podľa príslušného zamerania.

Pre potreby analýzy jednotlivých sektorov boli použité údaje najmä z nasledovných štatistických oblastí, ku ktorým prikladáme metodiku zberu, spracovania a publikovania dát definovanú Štatistickým úradom SR:

Štatistický okruh:

Náklady práce:

Metodika

[Náklady práce](#)

Národné účty:

[Národné účty](#)

Podnikové štatistiky - organizačná štatistika:

[Podnikové štatistiky](#)

Odvetvové štatistiky – priemysel:

[Priemysel](#)

Viacstranné štatistiky – veda, technika a inovácie:

[Veda, technika, inovácie](#)

Jednotlivé údaje sú v príslušných štatistických okruhoch dezagregované v rámci štatistickej klasifikácie SK NACE Rev.2 do úrovne divízií, čo umožnilo následne priradenie divízie do príslušajúceho sektora.

Takto priradené údaje poskytujú prehľad o jednotlivých sektoroch v príslušných štatistických okruhoch a sú taktiež pripravené na ďalšie spracovanie podľa potrieb sektorov.

METODIKA PROGNÓZOVANIA DOPYTU PO PRACOVNEJ SILE – ALIANCIA SEKTOROVÝCH RÁD (ASR)

Pri tvorbe prognózy dopytu po pracovnej sile pre potreby Aliancie sektorových rád bola využitá externý výstup Európskeho strediska pre rozvoj odborného vzdelávania (CEDEFOP <https://www.cedefop.europa.eu/sk>). Táto inštitúcia pravidelne vytvára prognózu dopytu po pracovnej sile v rámci projektu „Prognóza zručností“ (Skill forecast). CEDEFOP Skills Forecast poskytuje komplexné informácie o budúcich trendoch na trhu práce v Európe. Prognóza funguje ako mechanizmus včasného varovania, ktorý má pomôcť zmierniť potenciálne nerovnováhy na trhu práce a podporiť rôznych aktérov na trhu práce pri prijímaní informovaných rozhodnutí (<https://www.cedefop.europa.eu/sk/projects/skills-forecast>). Sila prognózy CEDEFOP Skills Forecast spočíva v tom, že využíva harmonizované údaje a jednotnú metodiku na porovnateľnosť výsledkov medzi krajinami, ktoré možno zhrnúť, aby poskytli celkový obraz o trendoch na trhu práce a rozvoji zručností v EÚ. Výsledky pokrývajú všetky členské štáty EÚ plus niekoľko ďalších krajín. V rámci prognózy pre ASR sú uverejnené len výsledky pre Slovenskú republiku. Výsledky a metodiku CEDEFOP overujú národní experti zastupujúci široké spektrum odborných znalostí vrátane akademikov, ekonómov trhu práce, ekonometriov a štatistikov. Najnovšie kolo prognózy pokrýva obdobie do roku 2035. Prognóza zohľadňuje globálny ekonomický vývoj do jari 2022. Krátkodobé projekcie HDP sú v súlade s ekonomickou prognózou spoločnosti Ameco z jari 2022, zatiaľ čo dlhodobé projekcie sú v súlade s projekciami HDP použitými v populačných projekciách EuroPop 2019, ako je podrobne uvedené v správe o starnutí z roku 2021. Keďže Správa o starnutí z roku 2021 neobsahuje predpoklady o Európskom Zelenom dohovore, dlhodobé projekcie HDP boli upravené tak, aby odrážali implementáciu častí Zeleného dohovoru na základe informácií z hodnotenia vplyvu Európskej komisie Fit-For-55. Ďalšie podrobnosti sú zverejnené v technickej správe (https://www.cedefop.europa.eu/files/2023_skills_forecast_technical_report_0.pdf).

Európske stredisko pre rozvoj odborného vzdelávania (CEDEFOP) pomáha rozvíjať a vykonávať politiky odbornej prípravy v EÚ. Monitoruje vývoj na trhu práce a pomáha Európskej komisii, členským štátom EÚ, organizáciám zamestnávateľov a odborom zosúladiť poskytovanie odbornej prípravy s potrebami trhu práce.

CEDEFOP je organizácia EÚ, ktorá združuje tvorcov politik, organizácie zamestnávateľov a odbory, inštitúcie odbornej prípravy, učiteľov a školiteľov, ako aj študentov všetkých vekových kategórií – inými slovami, všetky zainteresované strany podieľajúce sa na odbornom vzdelávaní a príprave.

Stredisko CEDEFOP pôsobí na križovatke medzi vzdelávacími systémami a svetom práce ako fórum, ktoré umožňuje zainteresovaným organizáciám výmenu názorov a diskusie na tému zlepšovania odborného vzdelávania a prípravy v Európe. CEDEFOP poskytuje svoje odborné poznatky politickým organizáciám, ako aj zástupcom zamestnancov a zamestnávateľov v členských štátoch EÚ s cieľom pomôcť im vytvárať vzdelávacie a pracovné príležitosti.

Ako bolo spomínané vyššie, prognóza je vytvorená do roku 2035 a je dezagregovaná podľa viacerých skupín. Jednotlivé sektory podľa metodiky NACE Rev.2 sú agregované do 66 divízií, ktoré boli následne využité pri prognózovaní dopytu pre jednotlivé sektorové rady. V prípade klasifikácie povolání prognóza obsahuje 41 povolání podľa metodiky ISCO-08, ktoré sú zachované aj v rámci prognózy ASR. Prognóza je rozdelená aj podľa klasifikácie najvyššieho dosiahnutého stupňa vzdelania (ISCED 2011), pričom samotné členenie je podľa 3 základných skupín (nízke, stredné, vysoké). Viac o jednotlivých členeniach je možné nájsť v prílohe technickej správe.

Pri tvorbe prognózy dopytu po pracovnej sile pre potreby ASR sme museli pristúpiť k transformácii dát. Tento proces pozostával zo zatriedenia pôvodného členenie vytvoreného CEDEFOPom do jednotlivých sektorových rád. V prípade klasifikácie povolání a najvyššieho dosiahnutého vzdelania nebolo nutné pristúpiť k transformácii. V tomto prípade sa pristúpilo maximálne k agregácii na väčšie zoskupenia.

Pre jednotlivé sektorové rady bol vytvorený aj odhad ohrozených pracovných miest. V prípade tvorby tohto ukazovateľa bol využitý metodologický prístup od autora Webb (Webb, Michael, The Impact of Artificial Intelligence on the Labor Market, 2019; dostupné na: <https://ssrn.com/abstract=3482150> alebo <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3482150>). Logická zdôvodnenie postupu je nasledovné. Každý typ pracovného miesta (povolania podľa klasifikácie ISCO 08) sa nachádza na určitej stupnici ohrozenia. Táto stupnica je rozdelená do jednotlivých percentilov od 0 do 100. Následne sa určí „kritická hranica“ ohrozenia. V tomto prípade to bol 65 percentil. Povolania, ktoré sa nachádzajú nad touto kritickou hranicou sú ohrozené. Na tomto mieste treba podotknúť, že nie všetky ohrozené miesta aj zaniknú. Tento indikátor vypovedá iba o štruktúre povolání v danej sektorovej rade, ktoré sú najviac ohrozené. Toto ohrozenie sa rozdeľuje do troch typov, a t. j. ohrozenie softvérom, umelou inteligenciou a robotizáciou. Zároveň bolo vytvorené aj priemerné riziko ohrozenia, ktoré bolo vypočítané ako priemer všetkých troch predchádzajúcich rizík.

PRÍHOVOR PREDSEDU SEKTOROVEJ RADY

Sektor remesiel a osobných služieb čelí významným výzvam, no zároveň má pred sebou fascinujúce príležitosti. Najvýznamnejšou výzvou je alarmujúci nesúlad medzi potrebami trhu práce a dostupnou pracovnou silou. Vidíme rastúci dopyt po kvalifikovaných pracovníkoch v oblastiach ako stavebné remeslá či technická obsluha zariadení, zatiaľ čo paradoxne narastá nezamestnanosť mladých ľudí.

Demografické trendy, starnutie populácie, predčasné odchody do dôchodku a nedostatočné využitie cudzincov túto priepasť ďalej prehlbujú. Najväčší potenciál vidím v oblasti celoživotného vzdelávania a rekvalifikácie. Máme jedinečnú šancu transformovať našu pracovnú silu a vytvoriť systém, ktorý umožní plynulý prechod zamestnancov medzi rôznymi odbornými oblasťami. Kľúčom k úspechu je vytvorenie vzdelávacích programov a kurzov, ktoré budú presne kopírovať aktuálne potreby trhu práce. To si vyžaduje úzku spoluprácu medzi našou sektorovou radou, zamestnávateľmi a vzdelávacími inštitúciami. Ďalšou významnou príležitosťou je aktívne zapojenie zamestnávateľov do oblasti a procesu vzdelávania. Ich účasť na praktickej príprave žiakov a pedagogických zamestnancov priamo v podnikoch je nevyhnutná pre zabezpečenie aktuálnosti a relevantnosti vzdelávania z nadväznosťou na poskytnutie vzdelávania pre aktuálne potreby trhu práce.

V globálnom kontexte sa budeme musieť vedieť adaptovať na nové technológie a trendy. Štvrtá priemyselná revolúcia mení povahu práce v našom sektore a my musíme zabezpečiť, aby naši pracovníci boli pripravení na tieto zmeny, respektíve aby sme na ne vedeli ako ekonomický celok rýchlo a adekvátne reagovať. To si vyžaduje neustále inovácie v našich vzdelávacích programoch a flexibilitu v prístupe k rozvoju zručností a poskytovania možností celoživotného vzdelávania, samozrejme aj akceptácie už nadobudnutých vedomostí a zručností mimo formálneho vzdelávacieho prostredia. Verím, že spoločným úsilím dokážeme tieto výzvy premeniť na príležitosti pre rozvoj nášho sektora a celej ekonomiky. Máme jedinečnú šancu formovať budúcnosť remesiel a osobných služieb.

ÚVOD

Sektorová rada pre remeslá a osobné služby hrá kľúčovú úlohu ako strategický aktér v oblasti odborného a celoživotného vzdelávania s priamym dopadom na formovanie a uspokojovanie potrieb trhu práce. Jej činnosť je nevyhnutná pre zabezpečenie toho, aby vzdelávacie procesy a programy zohľadňovali aktuálne aj budúce požiadavky zamestnávateľov a aby pracovná sila disponovala požadovanými zručnosťami a kompetenciami. Slovenská ekonomika patrí medzi najotvorenejšie v Európskej únii, čo sa týka tovarov, služieb a mobility pracovnej sily.

Táto situácia si vyžaduje zavádzanie špecifických opatrení s výrazným vplyvom na trh práce a na aktuálne požiadavky zamestnávateľov. V slovenskej ekonomike je značná časť pracovnej sily zamestnaná v priemyselnom sektore, remeslách, osobných službách, stavebníctve a v poľnohospodárstve. Aj pracovníci, ktorí priamo nevykonávajú remeselnú činnosť, alebo pracujú ako živnostníci, často prispievajú svojou odbornou prácou k finálnym výsledkom v týchto odvetviach. Hoci miera nezamestnanosti v globále klesá, je znepokojujúce, že medzi mladými ľuďmi vo veku 15 – 29 rokov dochádza k jej nárastu. Tento trend je v rozpore s rastúcim dopytom po pracovníkoch v oblasti obchodu, predaja, stavebných remesiel, technickej obsluhy a servisu technických zariadení, ako aj v poľnohospodárstve a v potravinárstve. Významná časť týchto nezamestnaných mladých ľudí čelí určitým znevýhodneniam, ku ktorým patrí nedokončené vzdelanie, nízka kvalifikácia, dlhodobá nezamestnanosť alebo status cudzinca.

Pre cudzincov je prístup na trh práce komplikovaný najmä kvôli nízkej akceptácii ich kvalifikácie zamestnávateľmi alebo inými organizáciami a jazykovým bariérami, najmä v odbornom kontexte. Je preto nevyhnutné zamerať vzdelávacie kurzy pre cudzincov na odborný rozvoj a zlepšenie jazykových zručností, čím by sa zvýšila ich akceptácia na trhu práce. Hlavným cieľom Sektorovej rady pre remeslá a osobné služby je navrhnúť stratégie, nástroje a opatrenia, ktoré budú efektívne reagovať na potreby trhu práce, zvyšovať kvalifikáciu uchádzačov o zamestnanie a umožňovať im doplniť nedostatočné vzdelanie pre žiadané profesie. Cieľom je zlepšiť súlad medzi potrebami trhu práce a dostupnou pracovnou silou, čo umožní lepšie uplatnenie potenciálnych zamestnancov v nedostatkových profesiách.

Sektorová rada musí v spolupráci s relevantnými partnermi, ktorými sú zamestnávatelia, živnostníci, malé a stredné podniky a vzdelávacie inštitúcie, vytvoriť efektívne procesy a nástroje na definovanie vhodných kurzov pre uchádzačov o prácu. Je nevyhnutné vytvoriť rámec nástrojov a opatrení, ktoré budú reflektovať potreby trhu práce v závislosti od aktuálnej ponuky a dopytu. V súčasnosti čelíme nárastu počtu pracovníkov v dôchodkovom veku a tých, ktorí plánujú predčasný odchod do dôchodku. To ešte viac prehľbuje nesúlad medzi ponukou a dopytom na trhu práce. V

oblasti nedostatkových profesií je potrebné aktívne využívať opatrenia na zmiernenie tohto trendu a zabezpečenie potrebnej pracovnej sily.

Najväčšie príležitosti vidí Sektorová rada pre remeslá a osobné služby v aktívnej spolupráci so štátnymi orgánmi, Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a mládeže SR (ďalej len „MŠVVaM SR“) a Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ďalej len „MPSVR SR“). Tieto partnerstvá umožnia efektívne prispôsobenie ponuky vzdelávacích kurzov aktuálnym potrebám trhu práce. V nasledujúcom období je nevyhnutné, aby sektorová rada intenzívne ovplyvňovala aj oblasť celoživotného vzdelávania, kde je veľký potenciál na transformáciu pracovnej sily. Zlepšenie priepustnosti a prechodu zamestnancov medzi rôznymi odbornými oblasťami výrazne zlepší zamestnateľnosť pracovníkov, ktorí dnes ťažko nachádzajú uplatnenie. Vzdelávacie programy a kurzy musia byť navrhnuté presne podľa aktuálnych potrieb trhu práce, aby sa rýchlo a kvalitne produkovala odborne pripravená pracovná sila. Tento cieľ možno dosiahnuť, ak sa zavedú systémy uznávania odbornej kvalifikácie a zapojenie živnostníkov, malých a stredných podnikateľov do vzdelávacieho procesu. Týmto spôsobom môžeme preniesť aktuálne potreby trhu práce do rekvalifikačných a vzdelávacích kurzov a zabezpečiť, aby uchádzači získali relevantné zručnosti.

Zapojenie zamestnávateľov do revízie štátnych a školských vzdelávacích programov, ako aj aktívna participácia pri praktickej príprave žiakov a pedagogických zamestnancov priamo v podnikoch, umožní lepšie reagovať na aktuálne potreby trhu práce. Je potrebné podporiť inovácie v nástrojoch na zvýšenie povedomia o odbornom vzdelávaní medzi zamestnávateľmi. Ďalším krokom je rozšírenie ponuky kurzov a možností vzdelávania prostredníctvom viacerých partnerov. Uchádzači o rekvalifikáciu alebo doplnenie vzdelania by mali mať možnosť absolvovať kurzy, ktoré sú relevantné pre potreby trhu práce. To možno dosiahnuť realizáciou kurzov priamo u zamestnávateľov, v odborných školách prepojených so zamestnávateľmi alebo prostredníctvom kurzov organizovaných odbornými inštitúciami za účasti pedagogických zamestnancov a pracovníkov malých a stredných podnikov. Vďaka týmto aktivitám bude Sektorová rada pre remeslá a osobné služby schopná lepšie analyzovať a predvídať potreby trhu práce, definovať požadované odborné vedomosti a zručnosti a zavádzať potrebné zmeny do národných štandardov zamestnaní.

Cieľom je zosúladiť kvalifikovanú pracovnú silu s požiadavkami trhu práce, vrátane adaptácie na nové technológie a trendy. Hlavnou výzvou zostáva zabezpečiť dostatok odborníkov, ktorí sú schopní prispôbiť sa inováciám a technologickému pokroku.

1 ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE O SEKTORE A KOMPONENTY DEFINOVANIA SEKTOROVEJ STRATÉGIE ROZVOJA ĽUDSKÝCH ZDROJOV

Sektor remesiel a osobných služieb má v slovenskej ekonomike veľký potenciál. Jeho ďalší rozvoj je závislý od podpory štátu, samospráv a podnikateľského prostredia. Investície do tohto sektora sa môžu vrátiť v podobe nových pracovných miest, zvýšenej konkurencieschopnosti a kvalitnejších služieb pre občanov.

1.1 ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA SEKTORA A POSLANIE SEKTORA V HORIZONTE 10 ROKOV

Slovenskú ekonomiku a spoločnosť z pohľadu zamestnávateľov, trhu práce a živnostníkov čakajú v nasledujúcej dekáde viaceré hrozby, ale aj príležitosti. Je všeobecne známe, že Slovensko je lídrom v automobilovom sektore v prepočte na počet obyvateľov. Mnoho živnostníkov a malých podnikateľov však pôsobí v oblastiach remesiel a osobných služieb, ktoré majú významné prieniky do iných sektorov, ako napríklad strojárstvo, stavebníctvo, poľnohospodárstvo, potravinárstvo a servis technických zariadení. V týchto malých spoločnostiach je zamestnaných približne 60 % všetkých zamestnancov. Priemysel zamestnáva viac ako 24 % pracovnej sily, avšak sektory remesiel a osobných služieb, stavebníctva a poľnohospodárstva zamestnávajú spolu ďalších približne 23 % pracovníkov. To predstavuje značný podiel a priestor na to, aby Sektorová rada pre remeslá a osobné služby mohla implementovať vhodné návrhy a zmeny týkajúce sa trhu práce a oblasti vzdelávania.

V porovnaní s rokom 2023 sektor zaznamenal výrazný pokles počtu záujemcov o zamestnanie. Napriek tomu sa zvýšil počet voľných pracovných miest vyžadujúcich odborné vzdelanie alebo dostatočnú profesionálnu kvalifikáciu a zručnosti. V určitých profesiách v remeslách a osobných službách, v obchode, v poľnohospodárstve a potravinárstve sa prejavil výrazný nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily. Veľa uchádzačov o prácu dnes nedisponuje dostatočnými vedomosťami, zručnosťami a kvalifikáciou, aby sa stali vhodnými kandidátmi na tieto pozície. Je teda nevyhnutné, aby sektorová rada v najbližšej dekáde prijala opatrenia a nástroje, ktoré znížia tento nesúlad medzi ponukou a dopytom na trhu práce. Rýchle reakcie na meniace sa potreby trhu práce, ako aj rýchla adaptácia výučby nových zručností a kurzov podľa potrieb zamestnávateľov, budú rozhodujúce pre stabilitu a prosperitu ekonomického prostredia na Slovensku.

V rámci sektora remesiel a osobných služieb existuje veľké množstvo živnostníkov, malých a stredných podnikateľov, ktorí dnes čelia nedostatku personálnych a profesionálnych kapacít. Títo malí zamestnávateľia, na rozdiel od veľkých, musia byť špecializovaní na určité typy produkcie a nemajú dostatočné možnosti na zapojenie sa do procesu vzdelávania, či už z pozície poskytovateľa alebo

prijímateľa. V súčasnosti sa eviduje veľmi nízky podiel záujemcov o vzdelanie na praktickom tréningu u zamestnávateľov. V niektorých prípadoch sa dokonca existuje nesúlad medzi potrebami trhu práce a počtom žiakov, ktorí nastupujú do prvého ročníka daných odborov. Sektor sa taktiež borí s nedostatočným prenosom informácií medzi pedagogickým personálom a zamestnávateľmi, respektíve inštruktormi a trénermi, ktorí sú priamo zapojení do vzdelávania žiakov. Ak aj dochádza k takémuto prenosu, trpí na nedostatok inovatívnych metód výučby. Kooperácia, spoločná akceptácia a výmena skúseností medzi zamestnávateľmi a poskytovateľmi vzdelávania budú kľúčové. Štátne vzdelávacie programy (ďalej len „ŠVP“) by mali byť flexibilnejšie a poskytovať školám priestor na ich úpravu podľa aktuálnych potrieb zamestnávateľov a trhu práce. V blízkej budúcnosti je potrebné vybudovať centrá odborného vzdelávania (ďalej len „COV“), kde sa bude môcť uskutočňovať interaktívne a rýchle vzdelávanie s pozitívnym dopadom na trh práce. V týchto centrách bude možné minimalizovať nesúlad medzi pedagogickým personálom a odbornými zamestnancami firiem a zabezpečiť ich spoločné vzdelávanie a prepojenie v školskom i praktickom prostredí.

Dôležitou témou, na ktorú sa musia zamerať aktéri v oblasti vzdelávania a trhu práce, je zamestnávanie cudzincov. Počet zahraničných pracovníkov s povolením na pobyt na Slovensku rastie, avšak možnosti ich rýchleho zapojenia do trhu práce sú nedostatočné. Experti v sektore vnímajú nedostatky v nástrojoch, ktoré by im mohli pomôcť zaradiť sa na trh práce, získať potrebné odborné jazykové znalosti, kvalifikáciu a zručnosti a lepšie sa adaptovať na pracovné prostredie.

Medzi veľké problémy sektora patrí klesajúci počet odborných pracovníkov v oblasti vzdelávania a ich zvyšujúci sa priemerný vek, čo vedie k predpokladanému skorému odchodu do dôchodku. Starnutie personálu v rámci odborného vzdelávania, ako aj výzvy štvrtej priemyselnej revolúcie, si vyžadujú vyššiu mieru zapojenia expertov z praxe do vzdelávacieho procesu, avšak bez zaťažujúcich podmienok získania pedagogického minima. To znamená potrebu prehodnotenia požadovaných kvalifikačných bariér pre vstup profesionálov z trhu práce a biznisu priamo do procesu vzdelávania ako učiteľov odborných predmetov alebo majstrov odborných výcvikov. Pokles počtu pracovníkov v dôsledku dôchodkového veku sa bude v priebehu nasledujúcej dekády prehľbovať. Starnutie odborného personálu je témou, ktorá sa dotýka aj živnostníkov a malých podnikateľov. V tejto oblasti bude nutné aktívne zasiahnuť a prijať opatrenia, ktoré umožnia mladým ľuďom vykonávať dané profesie po získaní odborného vzdelania, napríklad v živnostenských centrách alebo v Centrách excelentnosti odborného vzdelávania a prípravy (ďalej len „CEOVP“), kde bude výučbu a vzdelávací proces sledovať zamestnávateľská organizácia.

Základným predpokladom, ktorý musí spoločnosť, ekonomika a sektor remesiel a osobných služieb zabezpečiť, je schopnosť vstupu pracovníkov na trh práce v požadovanej kvalite a množstve. Tento predpoklad je kľúčový pre fungovanie silného a kvalitného trhu práce a vzdelávacieho systému.

Požiadavky na záujemcov o vzdelávanie a rekvalifikáciu musia vychádzať z konkrétnych potrieb trhu práce. V rámci odborného vzdelávania a prípravy musia byť jasne definované tréningové plány a národné kvalifikačné štandardy, pričom je nevyhnutné zabezpečiť vysokú priepustnosť pre záujemcov o ďalšie vzdelávanie a tréningové možnosti.

V priebehu posledných desiatich rokov sa v oblasti odborného vzdelávania a prípravy pracovníkov na povolania dosiahli významné pokroky. Odborní partneri sa aktívne zapojili do tejto oblasti, čo viedlo k lepšiemu plánovaniu jednotlivých študijných programov a k zvýšeniu kvality vzdelávania v rôznych oblastiach. Avšak súčasné poskytovanie odborného vzdelávania a prípravy musí byť kolektívne riadené a koordinované Alianciou sektorových rád (ďalej len „ASR“), zástupcami štátu a relevantnými zamestnávateľskými organizáciami. Tieto tri piliere musia byť schopné definovať a udržiavať vysoké štandardy v rámci odborného vzdelávania a prípravy, pričom sa zamerajú na dosiahnutie adekvátneho počtu uchádzačov o vzdelávanie a na ponuku vzdelávacích kurzov. ASR musí kontrolovať kvalitu poskytovaného vzdelávania a zabezpečiť jeho ďalší rozvoj. Na celom území Slovenska je potrebné zabezpečiť kompatibilitu, efektívnosť a transparentnosť vzdelávacieho procesu, pričom ASR bude vydávať povolenia pre organizácie poskytujúce vzdelávanie. Významnou výzvou je zabezpečenie relevantného a dôkladného uznávania kvalifikácií a zručností uchádzačov, ktorí svoje vedomosti získali buď prostredníctvom neformálneho, alebo informálneho vzdelávania. Je dôležité zabezpečiť aj rozsah a kvalitu tréningov pre učiteľov, trénerov a inštruktorov v rámci odborného vzdelávania a prípravy, ako aj profesionálneho vzdelávania vo všeobecnosti. Uznávanie kvalifikácií cudzincov musí byť tiež vhodne nastavené.

Profesijné organizácie a zamestnávatelia musia nastaviť obsah kurzov a oblastí vzdelávania, ako aj národných kvalifikačných procedúr a štandardov, a podieľať sa na organizovaní kurzov. Kde je to možné, zamestnávatelia by mali poskytovať možnosti praktického vyučovania a stáží, čím sa pripraví cesta pre ďalšie generácie kvalifikovaných pracovníkov. Štátne orgány by sa mali podieľať na implementácii jednotlivých zákonov a vyhlášok v oblasti odborného a profesionálneho vzdelávania, dohliadať na výkon jednotlivých aktérov tohto procesu, vrátane odborných škôl a vzdelávacích centier. Ako podporné orgány sa musia zapojiť do poskytovania poradenstva v oblasti odborného vzdelávania a kariérneho poradenstva a prostredníctvom vhodných nástrojov vytvárať podmienky na zapojenie mladých ľudí do procesu odborného vzdelávania. V ich kompetencii by mala byť aj marketingová podpora odborného vzdelávania, praktických tréningov a stáží u zamestnávateľov.

Odborné vzdelávanie, tréningy a celoživotné vzdelávanie budú hrať kľúčovú úlohu v oblasti remesiel, osobných služieb a celkového rozvoja národnej ekonomiky. Vplyv týchto vzdelávacích oblastí na aktuálny dopyt trhu práce bude významný. Zabezpečenie kvalitného procesu, kde pracovník získa dostatočné kvalifikácie v primeranom počte a v čo najkratšom čase, si vyžaduje zavedenie niekoľkých

základných atribútov. Kľúčové sú priepustnosť a flexibilita systému, zapojenie zamestnávateľov a vytvorenie vhodných podmienok pre poskytovanie celoživotného vzdelávania, či už u zamestnávateľov, v centrách vzdelávania alebo zamestnávateľských organizáciách. Prostredníctvom týchto procesov sa zvýši flexibilita vzdelávania uchádzačov o zamestnanie a ich rýchlejší prístup na trh práce. V rámci vzdelávacích centier je reálne vytvoriť nové cesty pre získanie potrebnej kvalifikácie prostredníctvom formálneho, neformálneho alebo informálneho vzdelávania.

Sektorová rada pre remeslá a osobné služby, ako aj celý sektor, potrebuje inovovať nástroje na posilnenie vzdelávania priamo u zamestnávateľov. Je potrebné vytvoriť nové podporné nástroje na rýchlejšie a presnejšie overenie kvalifikácií cudzincov a uľahčiť ich prístup na trh práce. V rámci týchto aktivít by sa mali sústrediť hlavne na mladých ľudí, dospelých neaktívnych a nezamestnaných. Ak dokážeme inovovať nástroje na posilnenie vzdelávania a rozvoja zručností tak, že zapojíme pedagogických zamestnancov do prostredia firiem a zamestnancov firiem do školského prostredia, budeme schopní adekvátne a rýchlo reagovať na potreby trhu práce. Týmto spôsobom sa zvýši aj akceptácia zamestnávateľov pre nadobudnuté zručnosti rekvifikantov.

S dostatočne vzdelaným technickým personálom výrazne vzrastie šanca podporiť celoživotné vzdelávanie, čím sa celý systém stane priepustnejším pre záujemcov, ktorí budú schopní pružne reagovať na potreby trhu práce. Úpravou legislatívy bude možné posilniť postavenie stavovských a profesijných organizácií (ďalej len „SaPO“), ako aj podnikateľov v oblasti poskytovania vzdelávania a praktického tréningu. Vďaka dostatočne vybaveným centráм excelentnosti a živnostenským centráм, ktoré budú adekvátne podporené materiálne aj personálne, sa posilní schopnosť lepšie korigovať, smerovať a prepájať nové prístupy k celoživotnému vzdelávaniu, čo posunie úroveň celej spoločnosti.

Tieto centrá umožnia posunúť živnostenské podnikanie na vyššiu úroveň tým, že zapoja živnostníkov do procesu vzdelávania. Živnostníci budú môcť v týchto centrách absolvovať tzv. „Majstrovskú skúšku“, ktorá ich oprávni vykonávať svoju činnosť a získať vyššie odborné vzdelanie. Kvalitu a výkonnosť v týchto oblastiach musí garantovať sektorová rada v spolupráci so štátnymi orgánmi a zamestnávateľskými organizáciami, ako napríklad Slovenskou živnostenskou komorou (ďalej len „SŽK“).

Po zhrnutí uvedených poznatkov a následnom aplikovaní v praxi, v nasledujúcich desiatich rokoch bude sektor remesiel a osobných služieb na Slovensku zohrávať kľúčovú úlohu v našej ekonomike, s potenciálom nielen podporiť hospodársky rast, ale aj vytvoriť pracovné príležitosti pre široké spektrum obyvateľov. Aby sme tento potenciál naplno využili, je nevyhnutné prijať strategické opatrenia, ktoré zabezpečia dostatok kvalifikovaných pracovníkov a umožnia adekvátnu rekvifikáciu podľa aktuálnych potrieb trhu práce. Jednou z hlavných priorít musí byť podpora vzdelávania a odborného tréningu. Slovensko potrebuje zásadne reformovať svoj vzdelávací systém s dôrazom na remeselné a technické

odborníci. Vzdelávacie programy musia byť flexibilné a prispôsobiteľné meniacim sa potrebám trhu práce. Duálne vzdelávanie, ktoré kombinuje teoretickú výučbu s praktickou prípravou, sa musí stať bežnou praxou. Zároveň je dôležité priblížiť mladým ľuďom hodnotu a perspektívu remeselných profesií. K tomu môžu prispieť kampane na zvyšovanie povedomia, spolupráca so slovenskými podnikmi pri organizovaní stáží a učňovských programov, ako aj úpravy učebných osnov, ktoré lepšie reflektujú aktuálne trendy a technológie.

Rovnako dôležitá je podpora rekvalifikácie a celoživotného vzdelávania. Rekvalifikácia je kľúčová pre zabezpečenie toho, aby pracovníci v sektore disponovali zručnosťami potrebnými pre nové technológie a pracovné postupy. Slovensko musí podporovať iniciatívy, ktoré umožnia pracovníkom priebežne aktualizovať svoje zručnosti prostredníctvom školiacich programov, online kurzov a certifikácií. Tento proces by mal byť doplnený finančnými stimulmi pre zamestnávateľov aj zamestnancov, aby sa zvýšila účasť v rekvalifikačných programoch. Kľúčová bude tiež spolupráca medzi vzdelávacími inštitúciami, podnikmi a vládnyimi agentúrami, aby boli ponúkané programy relevantné a praktické.

Vzhľadom na demografické výzvy ako je starnutie populácie, Slovensko musí hľadať spôsoby, ako prilákať pracovníkov z iných oblastí alebo krajín. To môže zahŕňať flexibilné imigračné politiky, ktoré uľahčujú príchod kvalifikovaných pracovníkov do sektora remesiel a osobných služieb. Zároveň je potrebné vytvárať atraktívne pracovné podmienky, vrátane konkurenčných plátov, zlepšených pracovných podmienok a možností kariérneho rastu, aby sme pracovníkov v tomto odvetví udržali a zabezpečili dostatok pracovnej sily aj do budúcnosti.

Digitalizácia bude neoddeliteľnou súčasťou budúcnosti remeselných a osobných služieb na Slovensku. Krajina musí aktívne podporovať zavádzanie nových technológií, ktoré zlepšia efektivitu práce, znížia náklady a rozšíria možnosti podnikania. Investície do digitálnych technológií, ako sú automatizácia, umelá inteligencia a online platformy pre služby, môžu prilákať mladšie generácie do sektora a zlepšiť celkovú konkurencieschopnosť slovenských remeselníkov a poskytovateľov služieb. Napokon, je nevyhnutné zlepšiť imidž remeselných profesií na Slovensku. Je treba investovať do kampaní, ktoré zvýrazia význam a hodnotu týchto profesií pre spoločnosť a ekonomiku. To zahŕňa nielen finančné aspekty, ale aj zameranie na kreativitu, zručnosti a prínos k udržateľnému rozvoju. Ak tieto opatrenia prijme a efektívne implementujeme, sektor remesiel a osobných služieb na Slovensku môže naplno rozvinúť svoj potenciál a zabezpečiť dlhodobý rast a prosperitu pre celé odvetvie i krajinu. Úzka spolupráca medzi vládou, vzdelávacími inštitúciami a súkromným sektorom bude kľúčová pre dosiahnutie týchto cieľov a pre budúcu prosperitu Slovenska.

1.2 STRATEGICKÁ ANALÝZA SEKTORA

Sektor remesiel a osobných služieb má svoje špecifiká a strategická analýza sektora bude zameraná na niektoré zo špecifických ukazovateľov. Najskôr je ale dôležité upozorniť na fakt, že sektor Remeslá a osobné služby je zadaný aj pre účely tejto stratégie ako 4 divízie SK NACE Rev. 2:

- 80 Bezpečnostné a pátracie služby
- 95 Oprava počítačov, osobných potrieb a potrieb pre domácnosti
- 96 Ostatné osobné služby
- 97 Činnosti domácností ako zamestnávateľov domáceho personálu

Tieto divízie však nepatria medzi reprezentatívne činnosti. Sektor Remeslá a osobné služby predstavuje výrazne širší rozsah činnosti. Z tohto dôvodu aj hodnoty uvádzané v grafickom vyjadrení nepredstavujú pre sektor Remeslá a osobné služby skutočné (reprezentatívne) hodnoty v časti:

- hrubá pridaná hodnota podľa sektorov,
- podiel sektorov na zamestnanosti,
- priemerná hrubá mesačná mzda podľa sektorov,
- priemerná hrubá mesačná mzda podľa pohlavia a sektorov.

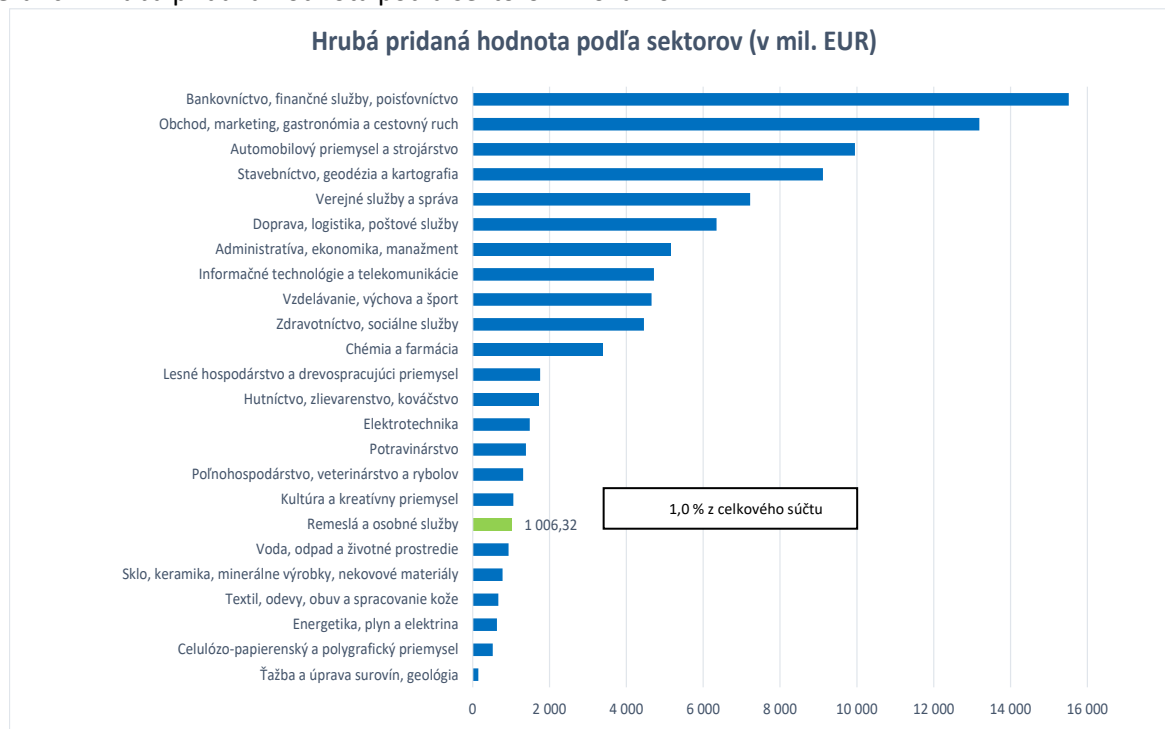
Náročné je určiť TOP zamestnávateľov v sektore remesiel a osobných služieb. Je totiž vysoko fragmentovaný, čo znamená, že existuje obrovské množstvo malých a stredných podnikov, často rodinných firiem. Na rozdiel od veľkých korporácií, tieto firmy často nepublikujú presné údaje o počte zamestnancov. Počet zamestnancov sa môže rýchlo meniť v závislosti od sezónnosti, ekonomických podmienok a iných faktorov. Hranice medzi remeslami a osobnými službami sú niekedy rozmazané a prekrývajú sa s inými sektormi.

Napriek tomu je možné medzi TOP zamestnávateľmi uviesť spoločnosť **ŽOS Bezpečnosť s. r. o. Trnava**, ktorá prevádzkuje súkromnú bezpečnostnú službu. ŽOS Bezpečnosť, spol. s r.o. má oprávnenie prevádzkovať komplexné bezpečnostné služby zahrňujúce strážne služby a detektívne služby. Najtypickejšími formami výkonu bezpečnostných služieb sú služby pre klientov ako fyzická ochrana majetku a osôb, ochrana a preprava finančnej hotovosti, ochrana objektov cestou pultu centralizovanej ochrany, odborná príprava osôb na získanie preukazu odbornej spôsobilosti typu „S“ pre výkon fyzickej ochrany a pátrania, preukazu odbornej spôsobilosti typu „P“ pre prevádzkovateľov na základe akreditácie udelennej Ministerstvom vnútra SR (ďalej len „MV SR“) a ďalšie služby.

Medzi TOP zamestnávateľov v sektore remesiel a služieb je treba zaradiť aj spoločnosť **Extensive s. r. o. Bratislava**. Poskytuje v obchodných reťazcoch, ale aj prostredníctvom malých podnikov, beauty služby, ku ktorým patrí kozmetika, kaderníctvo, nechťový dizajn, vizážistika, či barberské služby.

Tradičné remeslá reprezentuje spoločnosť **Slovenská ľudová majolika Modra**, ktorá zamestnáva remeselníkov v tradičnej keramikárskej výrobe. Modranská majolika a majoliková ornamentika sú zapísané v Reprezentatívnom zozname nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska.

Graf č.1 Hrubá pridaná hodnota podľa sektorov v roku 2022



Zdroj: Vlastný prepočet ASR z dát ŠÚ SR

Hrubá pridaná hodnota (ďalej len „HPH“), gross value added (ďalej len „GVA“) predstavuje novo vytvorenú hodnotu, ktorú získavajú spoločnosti z používania svojich výrobných kapacít. HPH je rozdiel medzi celkovou produkciou, ocenenou v základných cenách a medzispotrebou, ocenenou v kúpnych cenách. HPH sa počíta za odvetvie alebo za inštitucionálne sektory. Súhrn hrubej pridanej hodnoty za všetky odvetvia v národnom hospodárstve alebo za všetky inštitucionálne sektory plus čisté dane z produktov predstavuje hrubý domáci produkt (ďalej len „HDP“).

Produkcija v Slovenskej republike je značne závislá na zahraničnom dopyte. Slovensko je krajinou vysokého vývozu. Výrazná miera exportnej výkonnosti a otvorenosti Slovenska je výsledkom jeho účasti v globálnych hodnotových reťazcoch.

V rámci všetkých sektorov (24) sa sektor Remeslá a osobné služby podieľa na tvorbe hrubej pridanej hodnoty 1 %. Tento sektor poskytuje služby pre ostatné sektory, osobitne pre sektory priemyslu v rámci subdodávok (remeslá) a v rámci osobných služieb, služby pre konzumentov všetkých sektorov. Významne vyšší podiel sektoru Remeslá a osobné služby na tvorbe hrubej pridanej hodnoty je významne ovplyvnený tvorbou hrubej pridanej hodnoty v ostatných sektoroch, osobitne

v gastronómii a cestovnom ruchu, v automobilovom priemysle, strojárstve, či v stavebníctve. Poskytovanie služieb sektoru Remeslá a osobné služby pre ostatné sektory má nezastupiteľné miesto.

Odporúčanie:

- Zvyšovať kompetencie slovenských podnikov doplnením výroby o služby ako výskum, vývoj, dizajn, testovanie, distribúciu, marketing a iné vnútropodnikové služby.
- Podpora sektora služieb v exporte domácej (vytvorenej na Slovensku) pridanej hodnoty.
- Podpora a stimulácia prostredia vhodného pre zvyšovanie produktivity a efektivity výrobných a nevýrobných procesov, čím sa zvýši podiel hrubej pridanej hodnoty aj v sektore Remeslá a osobné služby.

Graf č.2 Výdavky na inovácie podľa sektorov v roku 2022 v bežných cenách v EUR



Zdroj: Vlastný prepočet ASR z dát ŠÚ SR

Podľa znázornenia grafu o výdavkoch na inovácie to vizuálne pôsobí tak, že sektoru Remeslá a osobné služby prislúcha v tomto ukazovateli posledné miesto. Nie je to však údaj odzrkadľujúci realitu, pretože Remeslá a osobné služby sú na rovnakej úrovni ako ďalších 5 sektorov, ktoré úplne rovnako iba nevykázali žiadnu hodnotu inovácií. Patria k nim Zdravotníctvo, sociálne služby, Vzdelávanie, výchova a šport, Administratíva, ekonomika a manažment, Verejné služby a správa a takisto Polnohospodárstvo, veterinárstvo a rybolov.

1.3 DÁTOVÉ ZHODNOTENIE VÝVOJA ĽUDSKÝCH ZDROJOV V SEKTORE

Pod dátových zhodnotením sa rozumie komplexná analýza, ktorá sa zameriava na sledovanie zmien a trendov týkajúcich sa zamestnancov v tomto sektore. V tejto stratégii zahŕňa kvantitatívnu aj

kvalitatívnu analýzu rôznych dát, ktorá poskytuje komplexný obraz o súčasnom stave a budúcich perspektívach sektora Remeslá a osobné služby. Pomáha identifikovať rastúce alebo klesajúce profesie, potrebu nových zručností a kvalifikácií. Následne umožňujú výsledky analýz prispôbiť vzdelávacie programy tak, aby vyhovovali súčasným a budúcim potrebám trhu práce. Poskytuje informácie pre podnikateľov o dostupnosti pracovnej sily a jej kvalifikácii. Slúži ako podklad pre tvorbu politík na podporu rozvoja sektora remesiel a osobných služieb.

1.3.1 Popis východiskových dát týkajúcich sa ľudských zdrojov v sektore

Východiskové dáta pre analýzu ľudských zdrojov v sektore remesiel a osobných služieb predstavujú základný stavebný kameň pre pochopenie súčasného stavu a budúcich trendov v tomto odvetví. Tieto dáta poskytujú cenné informácie o kvalifikácii zamestnancov, ich počte, vekovom zložení, platových podmienkach a ďalších relevantných aspektoch.

Podľa štatistických údajov ŠÚ SR patria spoločnosti **ŽOS Bezpečnosť s. r. o. Trnava**, **Extensive s. r. o. Bratislava** a **Slovenská ľudová majolika Modra** medzi zamestnávateľov s rastúcim počtom zamestnancov, aj keď problémy v sektore remesiel a osobných služieb v súvislosti s vývojom ekonomiky SR neustále narastajú.

Graf č.3 Podiel sektora na zamestnanosti na Slovensku



Zdroj: Vlastný prepočet ASR z dát ŠÚ SR

Z dlhodobého hľadiska sa dopyt na trhu práce ubera od poľnohospodárstva, ťažby ťažkého priemyslu smerom k službám, osobitne k službám v gastronómii a cestovnom ruchu

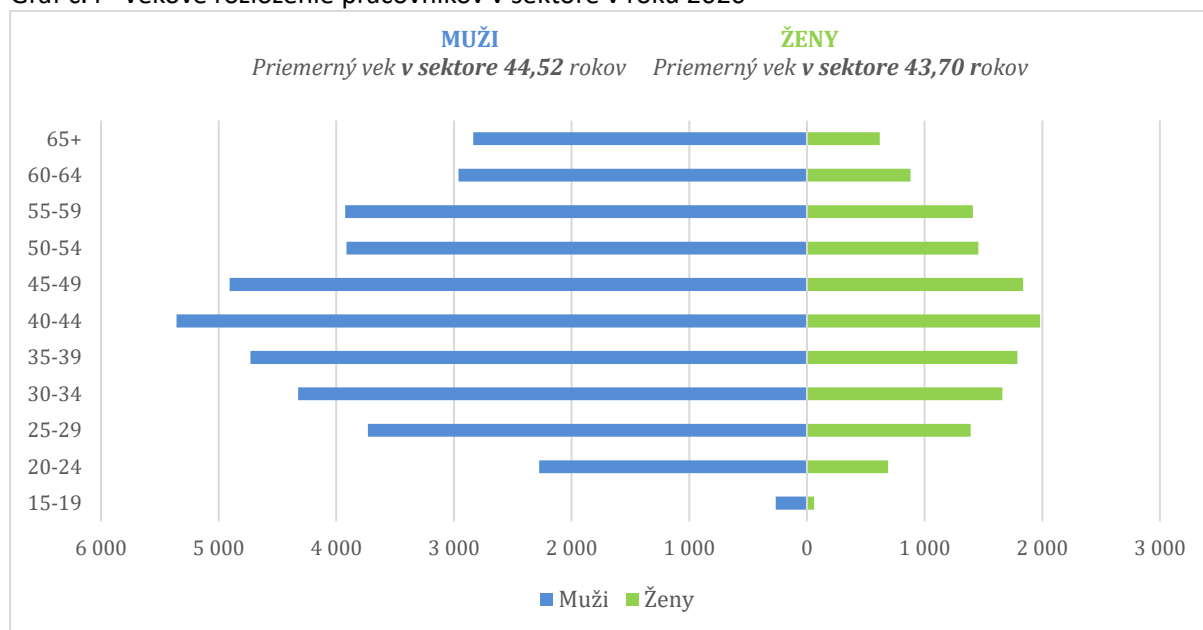
a automobilovom priemysle. Vo všetkých sektoroch hospodárstva klesá počet zamestnancov na nízko kvalifikovaných pozíciách a rastie počet zamestnancov na pozíciách s potrebou vyššej alebo vysokej kvalifikácie.

S rastom dopytu na trhu práce po vysokokvalifikovaných zamestnancoch rastie aj počet zamestnancov vo všetkých 24 sektoroch, vrátane sektora Remeslá a osobné služby, ktorý predstavuje 1,43 %. Napriek rastu počtu zamestnancov v sektore Remeslá a osobné služby, ich štruktúra nekorešponduje s dopytom na trhu práce. V čase automatizácie a digitalizácie významným spôsobom rastie význam poskytovania služieb v sektore Remesla a osobné služby, nakoľko významnú časť poskytovaných služieb v tomto sektore nie je možné automatizovať a poskytovaná služba je jedinečná a osobná. Poskytovanie služieb v tomto sektore si vyžaduje vysoký stupeň kvalifikácie a odbornej zručnosti. Vývoj zamestnanosti v odvetviach služieb je najvyšší oproti vývoju zamestnanosti za celé hospodárstvo Slovenskej republiky. Rast zamestnanosti je ovplyvňovaný rôznymi vnútornými i vonkajšími vplyvmi. Samotné zhodnotenie práce však naznačuje, že práve služby sa už výraznou mierou podieľajú na celkovej zamestnanosti na Slovensku.

Odporúčanie:

- Vypracovať prognózy budúceho vývoja a potrieb trhu práce ktoré budú následne postavené do komparácie s ďalšími dôležitými údajovými zdrojmi o potrebách trhu práce vrátane potrieb trhu práce u zamestnávateľov, fyzických osôb – podnikateľov.
- Zníženie finančných nárokov vrátane odvodových povinností v určitom v určitom období pre podniky a živnostníkov, ktorí pôsobia v týchto službách, čím sa dosiahne k zníženiu miery nezamestnanosti/rast zamestnanosti v regiónoch, kde je nezamestnanosť dosť vysoká.
- Podpora týchto podnikov pri inovačných zmenách a modernizácií technológie a služieb, ktorých účelom bude nielen technologický a materiálny rozvoj, ale aj vytváranie nových pracovných miest, čiže taktiež by mohli prispieť k zvyšovaniu počtu pracujúcich. Na toto zlepšenie postavenia podnikateľských subjektov s negatívnym vývojom v zamestnanosti by mohli byť viac zamerané prostriedky, ktoré prichádzajú do našej krajiny z fondov Európskej únie (ďalej len „EÚ“).

Graf č.4 Vekové rozloženie pracovníkov v sektore v roku 2020



Zdroj: Vlastný prepočet KOZ SR, údaje z roku 2020, https://www.kozsr.sk/wp-content/uploads/2023/12/AV21Podpora-aktivneho-starnutia_sablona.pdf

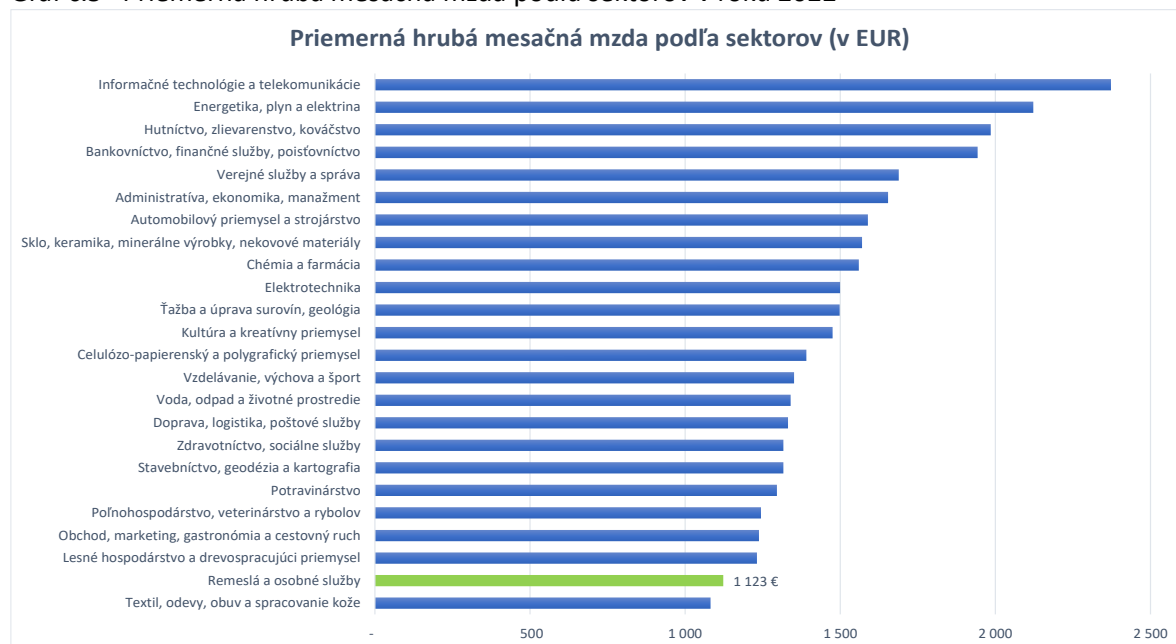
V rámci sektora malo v roku 2020 pracovné uplatnenie približne 53 tisíc pracovníkov, čo bolo približne 2,2 % z celkového počtu pracovníkov v hospodárstve SR. Podiel mužov na celkovom počte pracovníkov v rámci sektora Remeslá a osobné služby bol približne 74 %, zastúpenie žien dosiahlo 26 % t. j. v tomto sektore tradične pracuje viac mužov ako žien.

Z hľadiska početnosti vyčnievajú vekové kategórie od 40 do 44 rokov u mužov ako aj u žien, nasledujú vekové kategórie od 45 do 49. Pracovná sila v sektore je u mužov staršia ako u žien čo je aj slovenský priemer a štandard. Muži aj ženy v sektore majú v priemere približne o rok viac ako pracovníci celkovo v SR. Prognózovaný vývoj pracovníkov je založený na očakávanom vývoji ponuky pracovnej sily, ktorý má demografické pozadie. V sektore Remeslá a osobné služby sa očakáva aj dodatočná potreba pracovníkov založená na ekonomickej expanzii tohto sektora. Celková potreba pracovníkov v sektore Remeslá a osobné služby do roku 2035 by sa mala pohybovať na úrovni 4 tisíc osôb, resp. 8,1 % (3,2 tisíc osôb ako náhrada pracovnej sily a 0,8 tisíc osôb v dôsledku ekonomickej expanzie sektora Remeslá a osobné služby).

Odhadovaná náhrada pracovnej sily vyplýva z projekcie pracovníkov sektora. Odhad ekonomickej expanzie sektora je založený na odhade ekonomickej expanzie za obdobie 2020 – 2025.

Ani sektor remesiel a osobných služieb sa nevyhne starnutiu pracovníkov. Priemerný vek pracovníkov sektora by sa mal zvýšiť zo súčasných 44,1 roka na 46,2 roka v roku 2035, čo predstavuje zvýšenie o 2,1 roka.

Graf č.5 Priemerná hrubá mesačná mzda podľa sektorov v roku 2022



Zdroj: Vlastný prepočet ASR z dát ŠÚ SR

Hrubú mesačnú mzdu významne ovplyvňuje sektor, v ktorom je poskytovaná služba a v neposlednom rade aj vek zamestnanca ovplyvňuje výšku jeho hrubej mesačnej mzdy. V roku 2022 bola priemerná hrubá mesačná mzda v sektore remesiel a osobných služieb na úrovni 1123 Eur. Diferenciácia miezd zamestnancov podľa sektorov a veku je spôsobená viacerými dôvodmi. Pri mladých zamestnancoch priemerné mzdy sú nižšie, pretože mladí ľudia ešte nemajú pracovnú prax a skúsenosti.

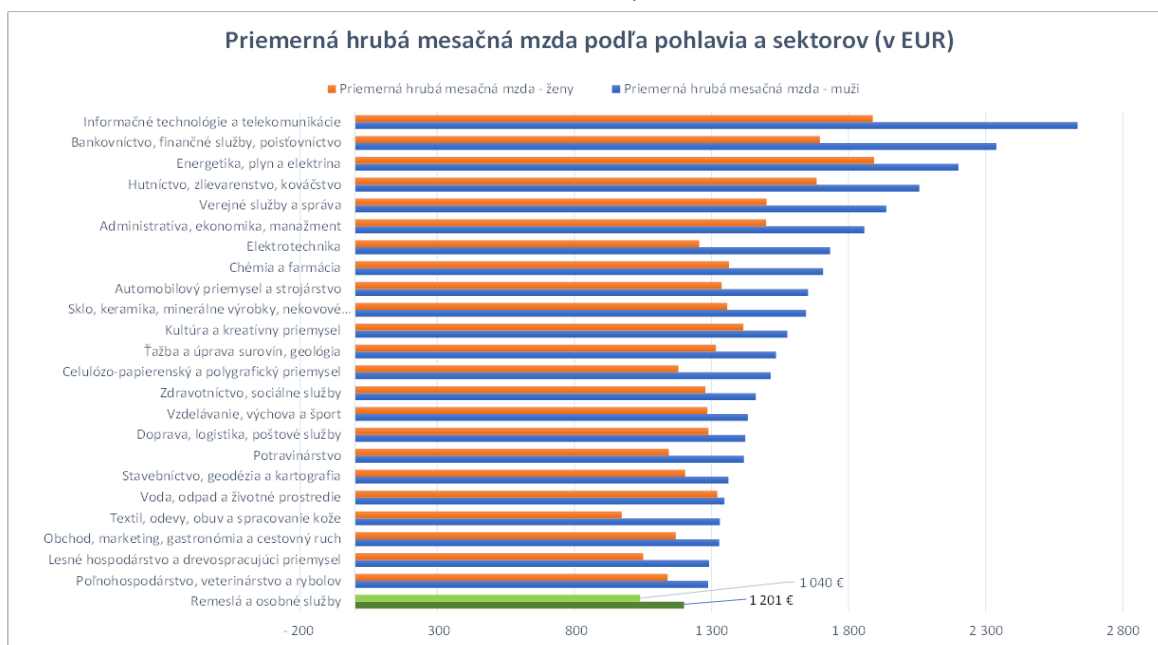
Mzdy však postupne s pribúdajúcim vekom majú rastúci charakter. Starší zamestnanci, napriek slušnej zbierke skúseností, si hľadajú prácu ťažšie. Zamestnávateľia sa obávajú, že starší ľudia sú menej flexibilní a produktívni, majú problémy zvládnuť nové trendy. Preto aj mzdy od určitého veku už majú klesajúcu tendenciu.

Z celkovej analýzy, týkajúcej sa vplyvu vzdelania na výšku mzdy vyplýva, že je potrebné sa vzdelávať. Zamestnanci s vysokoškolským vzdelaním dosahujú vyššie mzdy ako zamestnanci s nižším vzdelaním. Pre činnosti v sektore Remeslá a osobné služby sa nie vždy vyžaduje vysokoškolské vzdelanie. Z náhodného reprezentatívneho súboru miezd zamestnancov, ktorý bol k dispozícii, je vidieť, že stále pretrvávajú mzdové rozdiely medzi pohlaviami.

Muži zvyknú pracovať v iných odvetviach hospodárstva ako ženy. Prevažná časť žien pracuje v sektore osobných služieb, kde sú mzdy podstatne nižšie ako je to v odvetví, ktoré je charakterizované ako typické mužské.

Ďalším z dôvodov, prečo majú ženy nižšie mzdy ako muži, je prerušenie kariéry kvôli materstvu a rodičovstvu. Preto je pre ženy ťažšie stúpať po kariérom rebríku až na vyššie posty v manažmente a dosahovať tak vyššie mzdy.

Graf č.6 Priemerná hrubá mesačná mzda muži / ženy v roku 2022



Zdroj: Vlastný prepočet ASR z dát ŠÚ SR

O nerovnosti plátov medzi oboma pohlaviami sa hovorí roky. Priemerná mzda ženy je na Slovensku o 18,8 %, teda o 311 Eur nižšia ako u muža. Z reprezentatívneho súboru miezd zamestnancov zverejneného ŠÚ SR je zrejmé, že stále pretrvávajú mzdové rozdiely medzi pohlaviami. Muži zvyknú pracovať v iných odvetviach hospodárstva ako ženy. Odvetvia, ktoré môžeme označiť ako typické mužské odvetvia, sú lepšie platené ako odvetvia typické ženské odvetvia, kde hlavne na nižších pozíciách pracujú najmä ženy. Aj v iných sektoroch hospodárstva – v stavebníctve pracujú výlučne muži.

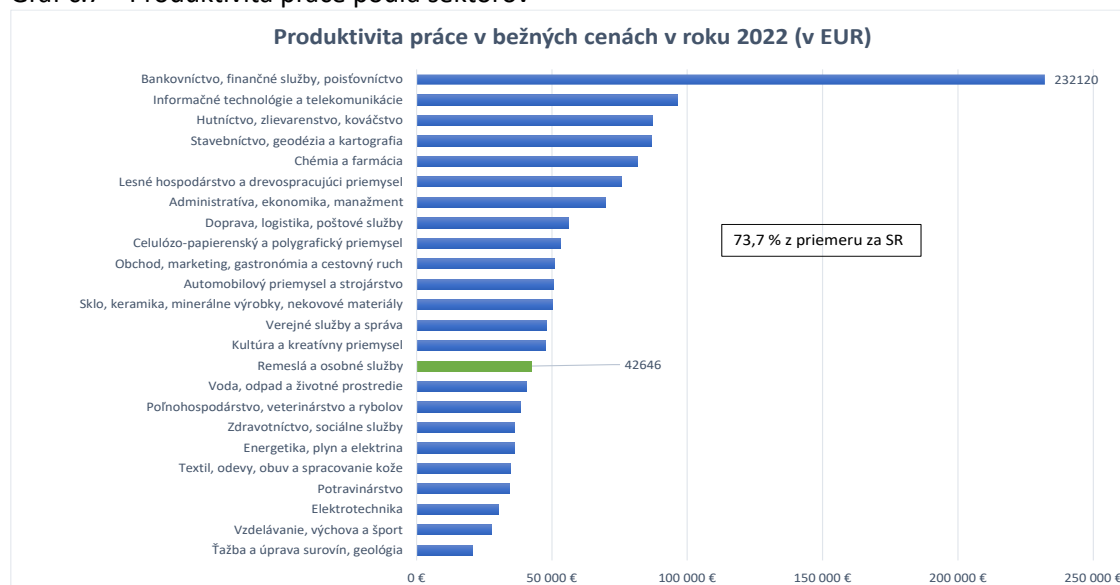
Kultúrne je vžitá predstava, že ženy sú vhodné pre istý typ práce a muži pre iný typ práce. V praxi je oveľa nižšie zastúpenie žien je aj vo vedúcich pozíciách, ktoré sú spojené s vyšším ohodnotením. Pretrváva aj diskriminácia v odmeňovaní, žena zarobí menej v rovnakej pozícii ako muž. Stáva sa to kvôli tomu, že to čo dlhodobo absentuje, je netransparentnosť v odmeňovaní, ale aj nemožnosť vôbec dozvedieť sa o odmeňovaní mužov. Ženy totiž v určitom veku opúšťajú trh práce v súvislosti s materskou či rodičovskou dovolenkou, a to na niekoľko rokov. K prehlbovaniu platových rozdielov začína dochádzať práve po ich návrate do pracovného života a tieto výraznejšie rozdiely pretrvávajú ešte niekoľko rokov.

Odporúčanie:

- Implementovať mechanizmy, ktorými budú zamestnávateľia povinní zvýšiť transparentnosť o mzdách a právach zamestnancov.
- Zaviesť povinnosť zamestnávateľom dáta zbierať a zdieľať aby nebola možnosť sa tak dať skryť za rodové rozdiely v odmeňovaní.
- Posúdiť a prípadne napraviť rozdiely, ktoré budú vyššie ako päť percent.

Platí to pre všetky časti Dátového zhodnotenia vývoja ľudských zdrojov v sektore, časť Ekonomická charakteristika sektora, Investície a kapitálové zázemie a Ľudské zdroje. V nasledujúcom období sa pri príprave analytických podkladov, resp. pri aktualizácii podkladov plánuje sústrediť značná pozornosť práve na identifikáciu alternatívnych zdrojov dát, ktoré by mohli poskytnúť širšie spektrum informácií nad rámec momentálne existujúcich a prezentovaných zdrojov dát.

Graf č.7 Produktivita práce podľa sektorov



Zdroj: Vlastný prepočet ASR z dát ŠÚ SR Pozn.: Hrubá pridaná hodnota za divízie patriace do daného sektora bola vydelená počtom zamestnancov pracujúcich v sektore.

V súčasnosti je v ekonomike vysoká deľba práce, ktorá zvyšuje jej produktivitu. Priemysel svojou výrobou generuje významné efekty pre všetky odvetvia národného hospodárstva, najmä pre sektor Remeslá a osobné služby, ktoré tým nevznikajú akoby na zelenej lúke, ale priamo sa naň viažu. Tým, že produktivita práce v priemysle rastie oveľa rýchlejšie ako v službách, tak to vedie k nižším nákladom a nižším relatívnym cenám priemyselných výrobkov v porovnaní s cenami služieb, a teda sa opticky podiel priemyslu znižuje. Význam priemyslu je však aj v tom, že to vždy bol a je motor inovácií. V ekonomike majú väčší význam odvetvia s vyššou produktivitou. Pre rast produktivity vo väčšine sektorov v národnom hospodárstve ma nezastupiteľné miesto sektor remesiel a osobných služieb,

nakoľko poskytuje významné služby v rámci dodávateľských vzťahov, bez ktorých by ich produktivita práce bola významne nižšia.

Sektor Remeslá a osobné služby predstavuje sektor, ktorý prevažne združuje malé a stredné podniky (vrátane mikropodnikov). Najmä v oblasti remesiel je sektor technologicky prepojený na samostatné priemyselné sektory stavebníctvo, elektrotechnika, automobilový priemysel a pod.

Z toho vyplývajú aj inovatívne technológie, ktoré vždy budú vychádzať dominantne zo sektora, v ktorom remeselník pôsobí. Určitú výnimku môžu tvoriť umelecké remeslá, kde sú preferované skôr tradičné výrobné postupy a technológie.

Organizačne ide vo veľkom počte prípadov o samostatne zárobkovo činné osoby. Pre obe skupiny remeselníkov sú preto vhodné inovácie v oblasti zjednodušenia administratívnych procedúr, riadenia svojej živnosti, odbytu produktov a/alebo služieb, marketingu a podobne. Keď abstrahujeme od inovácií, priamo nadviazaných na špecifický sektor v ktorom remeselník dominantne pôsobí, oblasť inovácií riadenia, alternatívnych odbytových sietí a moderných foriem marketingovej komunikácie, bude predstavovať v sektore dominantné inovácie.

Rovnaká situácia je v časti osobných služieb. V prípade dominantných profesií (masér-masérka, kaderník-kadernička a podobne) pôjde v rovine inovácií najmä o digitalizáciu podnikateľskej agendy, a nové možnosti komunikácie so zákazníkom prostredníctvom sociálnych sietí. Technologické inovácie v priamom poskytovaní služieb sa môžu dotýkať nástrojov a pomôcok, ktoré môžu skrátiť čas potrebný pre jednotlivé úkony a zvýšiť efektivitu.

Na druhej strane inovatívne pomôcky (cenovo dostupné aj pre koncových spotrebiteľov) môžu mať aj samoobslužný efekt, čo môže ohrozovať dopyt po týchto službách.

Rizikom pre ďalší vývoj produktivity je kvalita a kvantita ľudského kapitálu. Klesá počet práceschopných osôb v starnúcej populácii, prehľbuje sa nedostatok kvalifikovaných pracovných síl, daný nereformovaným slovenským systémom vzdelávania. Očistný charakter permanentnej krízy sa neprejaví realokáciou/ ľudského kapitálu k efektívnejším sektorom, ak nemá k dispozícii potrebný ľudský kapitál. Výzvou pre hospodársku politiku je dôsledná implementácia Plánu obnovy a odolnosti v oblasti vzdelávania a digitalizácie.

1.3.2 Identifikácia vplyvov pôsobiacich na sektor s dopadom na ľudské zdroje

Sektorová rada pre remeslá a osobné služby realizovala SWOT analýzu s cieľom získať komplexný pohľad na súčasný stav a budúce perspektívy sektora, so zameraním na jeho ľudské zdroje. Analýza umožňuje identifikovať silné a slabé stránky sektora, ktoré ovplyvňujú jeho konkurencieschopnosť. Upozorňuje aj na príležitosti a ohrozenia pre rozvoj sektora. Upriamenie sa na spomenuté faktory

môže pomôcť optimalizovať využitie ľudského potenciálu a zabezpečiť udržateľný rozvoj sektora remesiel a osobných služieb v nasledujúcom období.

SILNÉ STRÁNKY

- **Dynamika a adaptabilita sektora**

Na Slovensku predstavuje sektor remesiel a osobných služieb významný pilier národného hospodárstva. Jeho rozmanitosť a hlboké korene v tradičných remeslách mu dodávajú jedinečný charakter. Vzhľadom na vysokú fragmentáciu a široké spektrum poskytovaných služieb, od stavebných úprav až po kozmetické procedúry, sa tento sektor vyznačuje značnou dynamikou a adaptabilitou na meniace sa trhové podmienky.

- **Vhodná geografická poloha a dopyt po slovenských remeselných výrobkoch a službách**

Vďaka výhodnej geografickej polohe v srdci Európy má Slovenská republika ideálne predpoklady na aktívnu účasť na jednotnom európskom trhu. Vysoká kvalifikácia a odbornosť slovenských remeselníkov predstavujú významný exportný potenciál. Ich schopnosť poskytovať široké spektrum služieb na vysokej úrovni ich predurčuje uspieť na náročných európskych trhoch. Slovenskí remeselníci sú v zahraničí obzvlášť žiadaní a medzi najvychytenejších patria kováči a výrobcovia tradičných výrobkov. Zatiaľ čo dopyt po slovenských remeselných službách v zahraničí neustále rastie, je nevyhnutné vyriešiť disproporciu medzi vysokou kvalifikáciou a relatívne nižšími mzdami v porovnaní s inými krajinami EÚ. Zvýšenie ohodnotenia remeselníkov by nielen zlepšilo ich životnú úroveň, ale tiež posilnilo ich motiváciu a podporilo udržateľnosť tohto sektora.

- **Medzisektorová spolupráca**

Sektor remesiel a osobných služieb hrá kľúčovú úlohu pri realizácii verejných zákaziek, čím významne prispieva k rozvoju infraštruktúry a zlepšovaniu kvality života obyvateľov. Remeselné činnosti sú často integrálnou súčasťou väčších projektov a ich realizácia si vyžaduje úzku spoluprácu s inými sektormi, ako je stavebníctvo, architektúra či energetika. Táto medzisektorová spolupráca umožňuje efektívne využívať lokálne zdroje a podporuje rozvoj inovatívnych riešení.

- **Aktívne prispôsobenie meniacim sa trhovým podmienkam**

Slovenskí podnikatelia v oblasti remesiel a osobných služieb môžu využiť výhody priaznivého legislatívneho prostredia. Eliminácia požiadavky na preukázanie právneho titulu pri získavaní Osvedčenia o živnostenskom podnikaní umožňuje aj osobám bez formálneho vzdelania založiť si živnosť a uplatniť svoje zručnosti a talent. Táto flexibilita je obzvlášť dôležitá pre začínajúcich podnikateľov. Existujúca legislatíva umožňuje relatívne jednoduché založenie živnosti, možnosť prerušiť alebo zrušiť živnosť v jednotlivých predmetoch podnikania – to všetko poskytuje podnikateľom dostatočný priestor na prispôbovanie sa meniacim trhovým podmienkam.

- **Celoživotné vzdelávanie**

Celoživotné vzdelávanie je silnou stránkou sektora. Ten sa vyznačuje vysokou mierou dynamizmu, ktorá si vyžaduje neustále dopĺňanie odborných znalostí a zručností. Celoživotné vzdelávanie je preto nielen vítaným doplnkom, ale nevyhnutným predpokladom úspechu v tomto odvetví. Kombinácia formálneho a neformálneho vzdelávania, spolu s praktickými skúsenosťami, umožňuje remeselníkom a podnikateľom v oblasti osobných služieb adaptovať sa na meniace sa trhové podmienky a zavádzať nové technológie a postupy.

- **Flexibilita a lokálna pôsobnosť**

Flexibilita pracovného času a miesta výkonu práce predstavuje jednu z najväčších výhod sektora. Táto charakteristika umožňuje podnikateľom lepšie zladiť profesionálny a osobný život, čím prispieva k vyššej spokojnosti a produktivite. Okrem toho, lokálna pôsobnosť remeselníkov znižuje potrebu cestovania a tým aj negatívny vplyv na životné prostredie.

- **Využitelnosť domácich surovín**

Napriek výzvam, ktorým čelia podnikatelia, Slovensko ponúka remeselníkom jedinečnú príležitosť využívať domáce suroviny. Náklady napríklad na dopravu sa týmto podstatne eliminujú a kvalita vyrábaných produktov rastie. Podpora využívania domácich surovín prispieva aj k budovaniu krátkych dodávateľských reťazcov, čo zvyšuje odolnosť podnikov voči externým šokom.

SLABÉ STRÁNKY

- **Zložitosť legislatívy a administratívna záťaž**

Remeselníci a poskytovatelia osobných služieb, bez ohľadu na typ vzdelania, čelia zložitej legislatíve. Zbytočne komplikované zákony a nariadenia predstavujú pre nich značnú administratívnu záťaž a sťažujú im výkon ich povolania. Je potrebné zjednodušiť a zefektívniť legislatívu tak, aby bola pre podnikateľov zrozumiteľná a ľahko aplikovateľná.

- **Nedostatočná propagácia a informovanosť**

Remeselná činnosť je v súčasnosti nedostatočne propagovaná a informovanosť verejnosti o jej atraktivnosti a potenciáli je veľmi nízka. Obmedzené pokrytie v médiách a nedostatočná komunikácia zo strany samotných remeselníkov bránia širšiemu uznaniu tejto profesie a jej hodnoty pre spoločnosť.

- **Normatívne financovanie formálneho vzdelávania**

Existujúci systém normatívneho financovania stredných odborných škôl (ďalej len „SOŠ“) je nedostatočne flexibilný a nedokáže adekvátne reagovať na špecifické potreby odborov s nižším počtom záujemcov. Školy, ktoré pripravujú žiakov pre remeselné povolania, sa ocitli v nevýhode, pretože nižší počet záujemcov o tieto odbory spôsobuje nedostatok finančných prostriedkov na ich zabezpečenie.

- **Vplyv automatizácie a robotizácie**

Rastúca automatizácia a robotizácia predstavujú významnú hrozbu pre súčasnú pracovnú silu v sektore. Okrem toho, nedostatočná flexibilita pracovnej sily a chýbajúce zručnosti potrebné pre nové pracovné pozície zvyšujú zraniteľnosť mnohých ľudí voči strate povolania.

- **Kvalifikovaná pracovná sila**

Nedostatok kvalifikovaných odborníkov v sektore remesiel a osobných služieb je spôsobený komplexom problémov. Nízke investície štátu do vzdelávania v tejto oblasti, zastaralé učebné osnovy a nedostatok moderných technológií na školách odrádzajú mladých ľudí od štúdia remesiel. Ďalším problémom je nedostatok kvalifikovaných učiteľov odborných predmetov. Títo pedagógovia často pochádzajú z technických univerzít a nemajú dostatočnú prax v danom odbore. Nízke ohodnotenie učiteľov odborných predmetov vedie k ich odchodu do iných sektorov. Tieto faktory, v kombinácii s neatraktívnosťou remesiel v očiach žiakov a ich rodičov, spôsobujú pokles záujmu o štúdium odborných škôl.

- **Akreditované rekvalifikačné kurzy**

Nedostatok akreditovaných rekvalifikačných kurzov brzdí adaptáciu zamestnancov a firiem na zmeny na trhu práce a nové legislatívne požiadavky. Časté zmeny v zákonoch ešte viac zhoršujú situáciu a spôsobujú neistotu.

- **Spolupráca škôl a podnikov**

Jedným z dôvodov, prečo mladí ľudia nejavia záujem o remeslá a služby, je nedostatočná spolupráca medzi školami a podnikmi. Zamestnávateľia sa málo angažujú pri výchove budúcej pracovnej sily a neposkytujú dostatočnú podporu stredným odborným školám. Ďalším problémom je nedostatok kvalitných rekvalifikačných kurzov, ktoré by umožnili zamestnancom získať nové zručnosti a prispôbiť sa zmenám na trhu práce. Zložité a zdĺhavé administratívne procesy pri zakladaní podniku odrádzajú mladých ľudí od podnikania. Navyše, chýba systematická analýza vplyvu legislatívy na remeslá a služby, čo sťažuje adaptáciu tohto sektora na nové podmienky.

- **Reakcia formálneho vzdelávania a ŠkVP na potreby trhu práce**

Nedostatočná flexibilita systému vzdelávania v oblasti remesiel a služieb vedie k tomu, že ponuka študijných programov nezodpovedá aktuálnym potrebám trhu práce. Dlhé lehoty na plánovanie počtu žiakov a nedostatok materiálov pre výučbu tradičných remesiel bránia rozvoju týchto odborov. Nízke zárobky a nedostatok možnosti ďalšieho vzdelávania spôsobujú, že kvalifikovaní remeselníci odchádzajú do zahraničia hľadať lepšie pracovné podmienky.

- **Nedostatočné finančné ohodnotenie pedagógov v sektore**

Nízka kvalita vzdelávania v oblasti remesiel je spôsobená komplexom problémov. Nedostatočné finančné ohodnotenie učiteľov vedie k odlivu kvalitných pedagógov a negatívne ovplyvňuje motiváciu

žiakov. Slabé základy získané na základnej škole a nedostatočná podpora zo strany rodičov tiež prispievajú k nižšiemu záujmu o štúdium remesiel. Starnúca populácia remeselníkov a ich neochota odovzdávať svoje znalosti mladším generáciám predstavujú ďalšiu hrozbu pre tento sektor.

PRÍLEŽITOSTI

- **Možnosť pripomienkovania vzdelávacích plánov škôl**

Bez aktívnej účasti zamestnávateľov pri tvorbe vzdelávacích programov v odbornom vzdelávaní a príprave (ďalej len „OVP“) nie je možné zabezpečiť, aby sa absolventi týchto škôl dokázali rýchlo a efektívne adaptovať na meniace sa požiadavky trhu práce v oblasti remesiel a služieb. Zamestnávatelia by mali mať možnosť pripomienkovať obsah učebných plánov a definovať požadované kompetencie absolventov, aby sa zabezpečilo, že ich vedomosti a zručnosti budú zodpovedať aktuálnym potrebám praxe. Ak by boli prehodnotené a zoptimalizované učebné a študijné odbory na stredných školách, bolo by možné zbaviť sa tých, ktoré neprinášajú absolventom uplatnenie na trhu práce. Tým by sa uvoľnil priestor a zdroje na rozvoj odborov zameraných na remeslá a osobné služby, ktoré sú v súčasnosti veľmi žiadané.

- **Zvýšenie počtu hodín odborných predmetov**

Jedným z riešení, ako zlepšiť kvalitu odborného vzdelávania na stredných odborných školách, je zmena štruktúry vyučovacích hodín. Znížením počtu všeobecno-vzdelávacích predmetov a zvýšením počtu hodín odborných predmetov by sa zabezpečila lepšia prípravu žiakov na budúce povolanie. Okrem toho, zapojením odborníkov z praxe do výučby by sa zabezpečilo, že žiaci získajú aktuálne a praktické vedomosti.

- **Prispôsobenie vzdelávacích programov potrebám miestneho hospodárstva**

Aby sa podporil rozvoj remesiel a služieb, mali by byť zriaďované stredné odborné školy tak, aby ich študijné programy zodpovedali potrebám miestneho hospodárstva. Okrem toho, sa môžu využiť moderné technológie a sociálne siete na propagáciu týchto odborov a zvýšiť ich atraktivitu pre mladých ľudí. Zároveň by sa malo investovať do vzdelávania ľudí, aby vedeli využiť remeslá a služby na podporu turizmu a posilnenie identity regiónu.

- **Výchova odborníkov**

Jedným z riešení, ako podporiť rozvoj remesiel a služieb, je zaviesť systém medzinárodných certifikátov, ktorý zvýši kvalitu poskytovaných služieb a uľahčí uplatnenie remeselníkov na zahraničných trhoch. Okrem toho, je potrebné zjednodušiť byrokraciu a podporiť podnikateľov v tomto sektore. Ďalším dôležitým krokom je prispôsobenie vzdelávacích programov na stredných odborných školách tak, aby vychovávali odborníkov, ktorí budú schopní uspokojiť rastúci dopyt po špecializovaných výrobkoch a službách.

- **Podpora rozvoja remesiel a osobných služieb**

Jedným z riešení, ako využiť súčasnú situáciu, je prilákať ukrajinských študentov do našich SOŠ a následne ich zamestnať v slovenských firmách. Tým by sme nielen obohatili náš pracovný trh, ale zároveň by sme podporili rozvoj remesiel a osobných služieb na Slovensku. Po skončení vojny by slovenskí živnostníci mohli využiť svoje skúsenosti a znalosti pri obnove Ukrajiny.

OHROZENIA

- **Nedostatok finančných prostriedkov pri modernizácii vzdelávania**

Sektor remesiel a služieb je ohrozený viacerými faktormi. Staré vybavenie škôl a nedostatok finančných prostriedkov bránia modernizácii vzdelávania. Nízka mzda a nedostatok praktickej výučby odrádzajú kvalifikovaných učiteľov od práce v školách. Klesajúci počet obyvateľov a nedostatok záujmu mladých ľudí o remeslá spôsobujú, že sa tento sektor dostáva do útlmu. Príliv nekvalifikovaných pracovníkov zo zahraničia síce dočasne rieši nedostatok pracovnej sily, ale zhoršuje kvalitu služieb a nemotivuje mladých ľudí k výberu remeselných povolání. Remeselníci často nemajú dostatočné podnikateľské znalosti, čo sťažuje ich úspešné podnikanie.

- **Zmena spôsobu financovania stredných odborných škôl**

Aby sme zachovali tradičné remeslá, je potrebné zmeniť spôsob financovania SOŠ a upraviť legislatívu. Súčasný stav ohrozuje nielen prežitie týchto odborov, ale aj konkurencieschopnosť slovenských firiem na trhu. Príchod ukrajinských firiem, hoci prináša lacnejšie služby, môže viesť k ďalšiemu úpadku slovenských remesiel.

ZÁVERY SWOT ANALÝZY

Výsledky analýzy jednoznačne poukazujú na potrebu komplexnej obnovy vzdelávacieho programu. Najväčšiu pozornosť musíme venovať úzkej spolupráci so zamestnávateľmi, ktorá je kľúčová pre úspech oboch strán. Je potrebné zaviesť nové formy výučby už na základných školách a v predškolských zariadeniach, ktoré budú propagovať remeslá a služby. Ďalším dôležitým krokom je inovácia praktickej a podnikateľskej prípravy študentov. Zároveň musíme prehodnotiť súčasný systém financovania škôl, ktorý je založený na počte žiakov, a zaviesť nový model, ktorý bude motivovať školy k vyššej kvalite vzdelávania.

Zavedenie nových legislatívnych úprav, ktoré zjednodušili podnikanie pre malé a stredné podniky (ďalej len „MSP“), spolu s možnosťou overenia profesijnej kvalifikácie získanej aj mimo formálneho vzdelávania, predstavuje významnú podporu pre sektor remesiel a osobných služieb.

2 AKTUÁLNE TRENDY, PREDPOKLADANÉ VÝVOJOVÉ TENDENCIE A VÝZVY SEKTORA S DOPADOM NA ĽUDSKÉ ZDROJE NA OBDOBIE 10 ROKOV

2.1 AKTUÁLNE TRENDY SEKTORA

Sektor remesiel a osobných služieb prechádza dynamickým vývojom, ktorý je ovplyvnený celým spektrom faktorov, ako sú technologický pokrok, zmeny na trhu práce, demografické trendy a spoločenské očakávania. V nasledujúcich rokoch môžeme očakávať niekoľko kľúčových trendov a výziev, ktoré budú mať významný dopad na ľudské zdroje v tomto sektore:

- Rast dopytu po individuálnych a personalizovaných službách (Klienti čoraz viac preferujú produkty a služby, ktoré sú prispôsobené ich individuálnym potrebám a preferenciám).
- Zvýšený dôraz na udržateľnosť a ekologické aspekty (Rastúci záujem o ochranu životného prostredia vedie k zvýšenému dopytu po ekologických materiáloch a službách).
- Digitalizácia a automatizácia (Implementácia nových technológií a automatizácia procesov mení spôsob vykonávania mnohých remeselných činností).
- Starostlivosť o duševné zdravie a wellbeing (Stúpajúci záujem o duševné zdravie sa prejavuje aj v sektore služieb, napríklad v oblasti wellness a relaxácie).
- Chýbajúca pracovná sila (Mnohé remeslá a služby zápasia s nedostatkom kvalifikovaných pracovníkov).
- Ďalšia digitalizácia a automatizácia (Proces digitalizácie a automatizácie sa bude naďalej zrýchľovať, čo si vyžaduje nové zručnosti a kompetencie zamestnancov).
- Zvýšený dôraz na kreativitu a inovácie (Vzhľadom na rastúcu konkurenciu budú firmy musieť klásť väčší dôraz na kreativitu a inovácie pri vývoji nových produktov a služieb).
- Personalizácia vzdelávania a celoživotné učenie (Vzdelávanie sa bude čoraz viac prispôsobovať individuálnym potrebám zamestnancov a bude prebiehať počas celého ich profesionálneho života).
- Flexibilné formy práce (Rastúci počet ľudí bude pracovať na voľnej nohe alebo na čiastočný úväzok, čo si vyžaduje nové formy organizácie práce a spolupráce).
- Akvizícia a retencia talentov (Náročné bude získať a udržať si kvalifikovaných zamestnancov, ktorí budú mať potrebné zručnosti a kompetencie pre zvládanie nových výziev).
- Rozvoj zručností zamestnancov (Firmy budú musieť investovať do celoživotného vzdelávania a rozvoja zručností svojich zamestnancov, aby mohli reagovať na rýchle zmeny na trhu).

- Adaptabilita na zmeny (Zamestnanci budú musieť byť flexibilní a ochotní prispôsobovať sa novým technológiám a pracovným postupom).
- Spolupráca so vzdelávacími inštitúciami (Firmy budú musieť úzko spolupracovať so školami a univerzitami, aby zabezpečili, že absolventi budú mať potrebné zručnosti pre výkon práce v tomto sektore).

Sektor remesiel a osobných služieb bude aj v nasledujúcich rokoch čeliť významným zmenám. Firmy, ktoré budú schopné rýchlo reagovať na tieto zmeny a investovať do rozvoja svojich ľudských zdrojov, budú mať väčšiu šancu na úspech. Kľúčové bude zamerať sa na rozvoj zručností zamestnancov, podporu inovácií a vytváranie flexibilného pracovného prostredia.

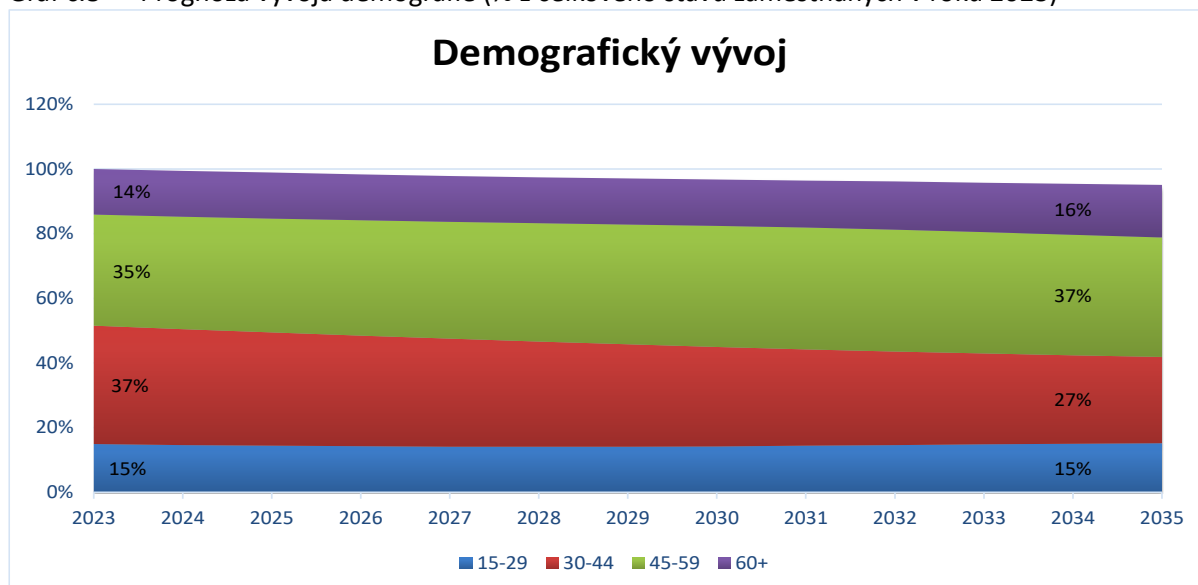
2.2 PREDIKCIA VÝVOJA ĽUDSKÝCH ZDROJOV V SEKTORE S OHĽADOM NA KLÚČOVÉ TRENDY

Existujúce systémy na Slovensku, ktoré majú za úlohu prepojiť vzdelávanie s potrebami trhu práce, nefungujú dostatočne efektívne. Registre povolání a kompetencií sa zameriavajú skôr na súčasnosť než na budúcnosť a nedokážu predvídať, aké zručnosti budú zamestnávateľia požadovať v nasledujúcich rokoch. Chýbajú pravidelné a komplexné analýzy, ktoré by identifikovali disproporcie medzi dopytom a ponukou na trhu práce v jednotlivých sektoroch. Spolupráca medzi školami a podnikmi je nedostatočná a nie je dostatočne podporovaná.

Systémy ďalšieho vzdelávania často nevedú k reálnemu uplatneniu absolventov na trhu práce. Navyše, rýchly vývoj technológií spôsobuje, že mnohé pracovné pozície sa stávajú zastaranými, čo kladie ďalšie nároky na flexibilitu a prispôsobivosť vzdelávacieho systému.

V tejto podkapitole sa budú bližšie rozoberať prognózy dopytu po pracovnej sile v sektore remesiel a osobných služieb. Okrem prognózy demografického vývoja a vývoja priemerného veku zamestnaných je hlavným podkladom pre prognózy výstup Európskeho strediska pre rozvoj odborného vzdelávania CEDEFOP. Prognózy CEDEFOP Skills Forecast dodávajú komplexné informácie o budúcich trendoch na trhu práce v celej Európe, no pre účely tejto stratégie boli použité iba výsledky pre Slovenskú republiku.

Graf č.8 Prognóza vývoja demografie (% z celkového stavu zamestnaných v roku 2023)



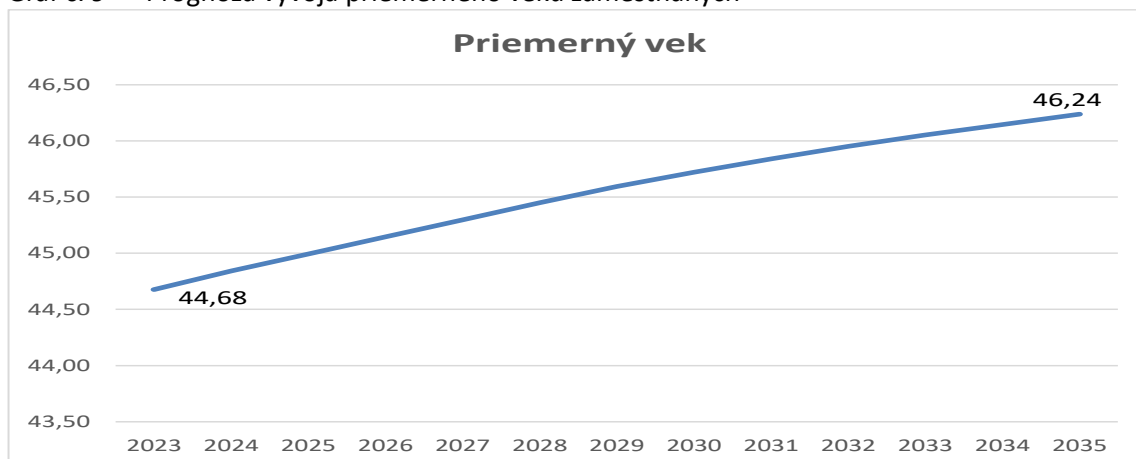
Zdroj: Vlastný prepočet KOZ SR, údaje z roku 2020, https://www.kozsr.sk/wp-content/uploads/2023/12/AV21Podpora-aktivneho-starnutia_sablona.pdf

Pozn.: V grafe sa uvažuje len s vplyvom demografie bez ďalších ekonomických faktorov

Starnutie pracovníkov sektora sa prejaví aj na početnosti jednotlivých vekových skupín. Kým početnosť pracovníkov vo veku 30 – 44 rokov sa bude znižovať, počet pracovníkov vo veku nad 50 rokov sa s veľkou pravdepodobnosťou zvýši. Najväčší pokles sa očakáva vo veku 30 – 44 rokov, vo vekovej skupine 30 – 44 rokov sa počet pracovníkov sektora zníži o takmer 10 %. Najväčší prírastok počtu pracovníkov sa očakáva vo veku 45 až 60+ rokov, by sa mal počet pracovníkov sektora zvýšiť zhruba o 4 %. Počet pracovníkov v najstaršom veku (65 rokov a viac) by sa mal do roku 2035 zvýšiť o 4,4 %.

Sektor remeslá a osobné služby by mal patriť k sektorom s najväčším úbytkom pracovníkov do roku 2035 (sektor bude patriť do skupiny piatich sektorov s úbytkom počtu pracovníkov od 6 % do 7 % počas prognózovaného obdobia). Úbytok pracovníkov v sektore Remeslá a osobné služby sa bude pohybovať na úrovni priemeru za národné hospodárstvo. Sektor bude patriť do skupiny stredne veľkých sektorov národného hospodárstva (tak ako v súčasnosti, aj v roku 2035 bude čo do počtu pracovníkov jedenásty najväčší).

Graf č. 9 Prognóza vývoja priemerného veku zamestnaných



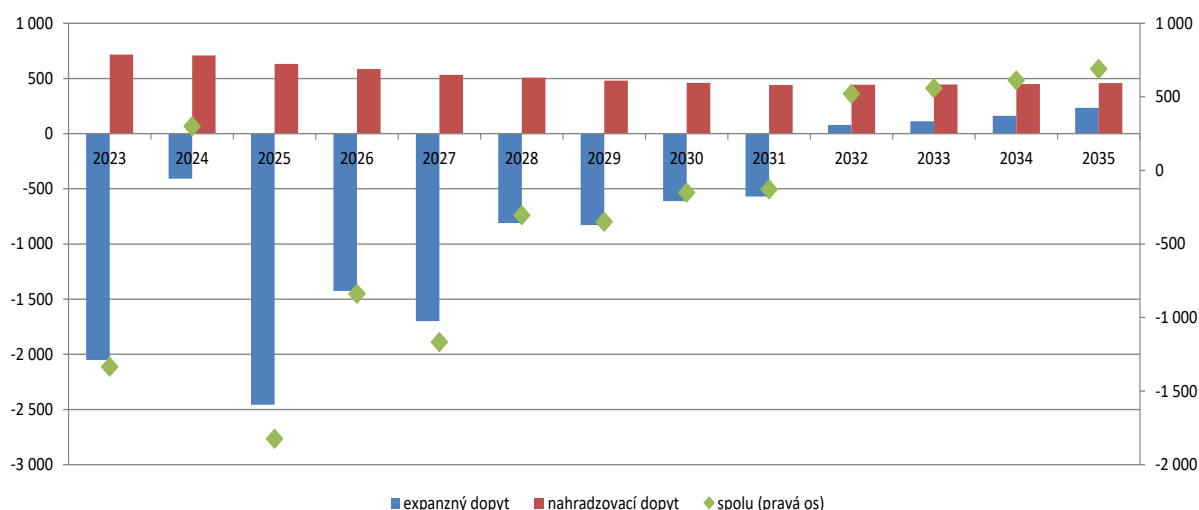
Zdroj: Vlastný prepočet KOZ SR, údaje z roku 2020, https://www.kozsr.sk/wp-content/uploads/2023/12/AV21Podpora-aktivneho-starnutia_sablona.pdf

Starnutie pracovníkov v sektore Remeslá a osobné služby bude pomerne intenzívne (počas prognózovaného obdobia sa očakáva šieste najväčšie zvýšenie priemerného veku pracovníkov zo všetkých sektorov).

V roku 2035 by mal tento sektor patriť medzi stredne staré sektory v národnom hospodárstve s priemerným vekom zhruba na úrovni priemeru za všetky sektory (priemerný vek pracovníkov sektora by mal byť v roku 2035 dvanásť najvyšší).

Sektor je z pohľadu priemerného veku pracovníkov pod priemerom národného hospodárstva, s odhadovanou vysokou dynamikou jeho nárastu za sledované obdobie (2,1 roka).

Graf č. 10 Prognóza dopytu po pracovných miestach v sektore (počet osôb)



Zdroj: CEDEFOP a prepočty ASR

Prognózovaný vývoj pracovníkov je založený na očakávanom vývoji ponuky pracovnej sily, ktorý má demografické pozadie. V sektore Remeslá a osobné služby sa očakáva aj dodatočná potreba

pracovníkov založená na ekonomickej expanzii tohto sektora. Celková potreba pracovníkov v sektore do roku 2035 by sa mala pohybovať na úrovni 4 tisíc osôb, resp. 8,1 % (3,2 tisíc osôb ako náhrada pracovnej sily a 0,8 tisíc osôb v dôsledku ekonomickej expanzie sektora).

Sektor Remeslá a osobné služby je veľmi špecifickým sektorom, kde sa stretáva viacero profesií a premietajú sa vplyvy z iných sektorov. Výrazným charakteristickým znakom sektoru je veľká diverzita činností a vysoký podiel samostatne zárobkových osôb. Niektoré časti sektora majú priaznivé podmienky pre zamestnávanie staršej pracovnej sily, čo využívajú starší pracovníci z iných sektorov

Aplikácia zásad age managementu je minimálna, opätovne to vyplýva z vysokého podielu mikropodnikov a samostatne zárobkovo činných osôb (ďalej len „SZČO“) a veľkej diverzity prostredia v sektore.

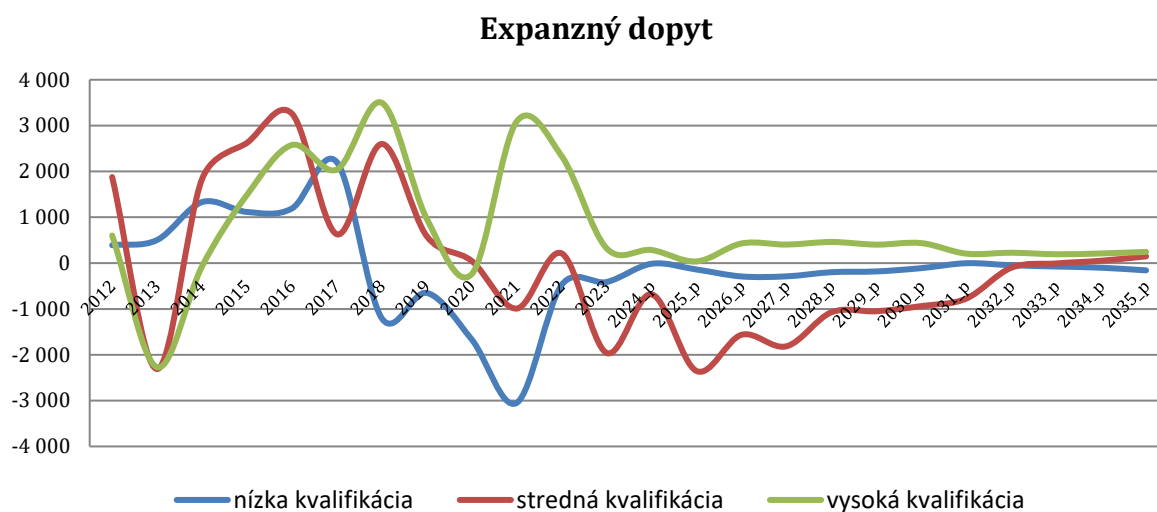
Inovácie v sektore majú niekoľko hlavných línií a sú prepojené na ostatné sektory. Dynamika inovácií je limitovaná nízkym investičným potenciálom. Dominantnú líniu predstavuje digitalizácia a s tým spojené vyššie nároky na digitálnu gramotnosť pracovníkov.

Časť zamestnancov sektora môže byť nahradená technológiami, pôjde najmä o špecifické zamestnania v sektore spojené s ochranou majetku a osôb.

V súčasnej dobe pracuje v sektore o niečo viac ako tretina (33,96 %) pracovníkov vo veku 50 a viac rokov a 13,76 % pracovníkov je vo veku 60 a viac rokov. Proces starnutia bude mať za následok, na konci sledovaného obdobia, nárast podielu pracovníkov vo veku viac ako 50 rokov o takmer 10 % na 43,52 % a nárast pracovníkov vo veku 60 a viac rokov na 17,12 %.

Do sektoru už dnes „migruje“ časť staršej pracovnej sily z iných sektorov. Je preto možné odhadovať, že podiel starších pracovníkov bude narastať dynamickejšie, ako je prognóza. Aj keď je prostredie v sektore pre plošnú aplikáciu zásad age managementu komplikované, bude vhodné hľadať možnosti, ako sa pokúsiť aspoň čiastočne aplikovať zásady age managementu, t. j. spôsob riadenia organizácie s ohľadom na vek - senioritu zamestnancov. Tento prístup k riadení prihliada na priebehu životných fáz človeka na pracovisku a zohľadňuje jeho meniacu sa štruktúru a vzájomný pomer zdrojov v priebehu starnutia. Osobitne to platí v prípade sektora Remeslá a osobné služby.

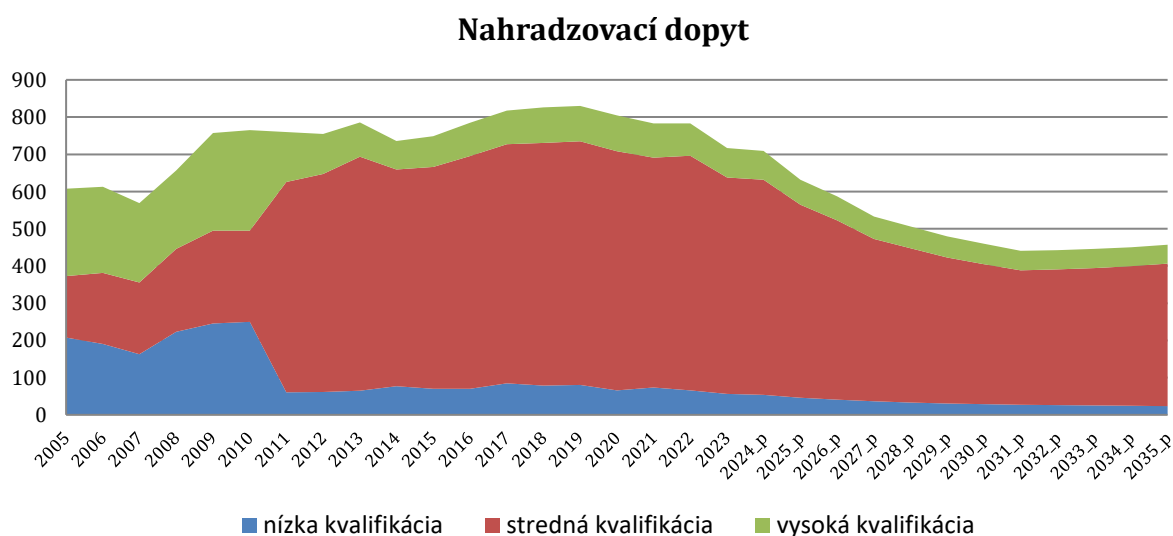
Graf č.11 Vývoj a prognóza expanzného dopytu (počet osôb)



Zdroj: CEDEFOP a prepočty ASR

Významné zmeny vo zvýšenom dopyte po nových pracovníkoch v sektore remesiel a osobných službách po roku 2022 ustali a neočakávajú sa ani vo výhľade do roku 2035. Najžiadanejší boli a aj budú pracovníci v sektore remesiel so strednou kvalifikáciou, čiastočne pri niektorých činnostiach s vysokou kvalifikáciou vrátane poskytovaných osobných službách. Výnimkou boli roky 2015 a 2018, kedy dopyt po pracovníkoch so strednou kvalifikáciou prevýšil dopyt po tých vysokokvalifikovaných. Dopyt po pracovníkoch s nízkou kvalifikáciou bude minimálny až nulový. Nakoľko sektor remesiel a osobných služieb v rozsahu požadovanej kvalifikácie je dlhodobo stabilizovaný do roku 2035 sa nepredpokladajú výraznejšie zmeny.

Graf č.12 Vývoj a prognóza nahradzovacieho dopytu (počet osôb)

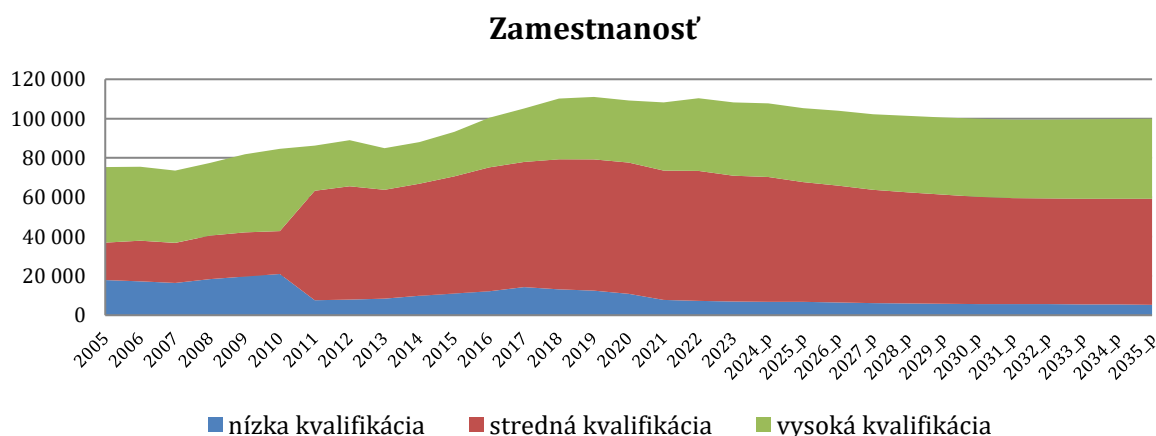


Zdroj: CEDEFOP a prepočty ASR

Najvýraznejším trendom je neustály nárast dopytu po zamestnancoch s vysokou kvalifikáciou. Tento trend naznačuje, že trh práce sa postupne posúva smerom k náročnejším a špecializovanejším pracovným pozíciám. Po období výrazného rastu sa dopyt po zamestnancoch so strednou kvalifikáciou stabilizoval na určitej úrovni. To môže naznačovať, že pre tieto pozície už bol dosiahnutý určitý nasýtený bod. Graf ukazuje mierny, ale dlhodobý pokles dopytu po zamestnancoch s nízkou kvalifikáciou. Tento trend môže byť spôsobený automatizáciou pracovných procesov a nástupom nových technológií, ktoré vyžadujú menej manuálnej práce.

Zvýšený dopyt po vysoko kvalifikovaných pracovníkoch môže súvisieť s rýchlym technologickým vývojom, ktorý vyžaduje nové zručnosti a odborné znalosti. Posun k službám a znalostnej ekonomike môže viesť k vyššiemu dopytu po vysoko kvalifikovaných pracovníkoch v oblastiach ako IT, financie alebo veda. Starnutie populácie a odchod ľudí do dôchodku môžu ovplyvniť dopyt po pracovnej sile a spôsobiť potrebu nahradiť odchádzajúcich zamestnancov novými, často s vyššou kvalifikáciou.

Graf č.13 Vývoj a prognóza zamestnanosti podľa kvalifikácie (počet osôb)



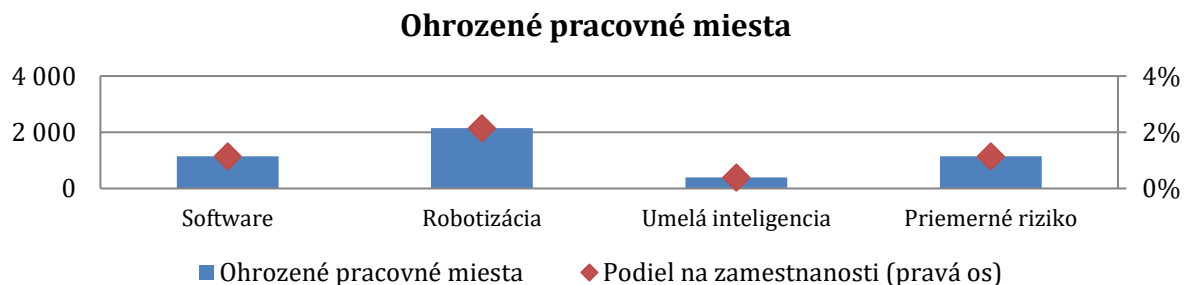
Zdroj: CEDEFOP a prepočty ASR

Prognózovaný vývoj pracovníkov je založený na očakávanom vývoji ponuky pracovnej sily, ktorý má demografické pozadie. V sektore Remeslá a osobné služby sa očakáva aj dodatočná potreba pracovníkov založená na ekonomickej expanzii tohto sektora. Celková potreba pracovníkov v sektore do roku 2035 by sa mala pohybovať na úrovni 4 tisíc osôb, resp. 8,1 % (3,2 tisíc osôb ako náhrada pracovnej sily a 0,8 tisíc osôb v dôsledku ekonomickej expanzie sektora).

Najžiadanejší budú do roku 2035 pracovníci v sektore remesiel so strednou kvalifikáciou, čiastočne pri niektorých činnostiach s vysokou kvalifikáciou vrátane poskytovaných osobných službách. Výnimkou boli roky 2015 a 2018, kedy dopyt po pracovníkoch so strednou kvalifikáciou prevýšil dopyt po tých vysokokvalifikovaných. Dopyt po pracovníkoch s nízkou kvalifikáciou bude minimálny. Nakoľko sektor remesiel a osobných služieb v rozsahu požadovanej kvalifikácie je dlhodobo

stabilizovaný do roku 2035 sa nepredpokladajú výraznejšie zmeny. Počet nízko kvalifikovaných pracovníkov bude dosahovať minimálne hodnoty.

Graf č.14 Ohrozené pracovné miesta v roku 2035



Zdroj: CEDEFOP , Webb (2020) a prepočty ASR

Prognózovaný vývoj pracovníkov je založený na očakávanom vývoji ponuky pracovnej sily, ktorý má demografické pozadie. V sektore Remeslá a osobné služby sa očakáva aj dodatočná potreba pracovníkov založená na ekonomickej expanzii tohto sektora. Celková potreba pracovníkov v sektore do roku 2035 by sa mala pohybovať na úrovni 4 tisíc osôb, resp. 8,1 % (3,2 tisíc osôb ako náhrada pracovnej sily a 0,8 tisíc osôb v dôsledku ekonomickej expanzie sektora).

Kým v minulosti priemyselná revolúcia spôsobila, že o prácu prišli predovšetkým manuálne pracujúci, pretože ich nahradili výkonné stroje, v dnešných časoch a blízkej budúcnosti čelíme revolúcii technologickej. Umelá inteligencia (ďalej len „AI“) sa spočiatku zameria na opakujúce sa úlohy. Pracovné miesta zahŕňajúce predvídateľné úlohy, činnosti vykonávané rutinným spôsobom, ktoré možno automatizovať, ako je napr. práca na montážnej linke, zadávanie údajov a niektoré prvky účtovníctva, sú vystavené vysokému riziku.

AI totiž môže byť jednou časťou skladačky, ktorá pomôže vyriešiť blížiacu sa katastrofu vo forme starnúceho obyvateľstva, ktorá na celom svete hrozí. Silné ročníky zamestnancov postupne odchádzajú do dôchodku a na trhu práce budú chýbať pracovníci. AI môže sčasti pomôcť tieto pracovné pozície zaplniť, ale takisto aj zvýšiť efektivitu práce tých ostatných.

Úlohy vyžadujúce ľudskú pozornosť a komplexné individuálne poskytnutie osobnej služby v sektore remeslá a osobné služby však budú stále žiadané. Individuálnej a osobnej služby ako aj remeselnej činnosti poskytnutú v externom prostredí (u zákazníka) nie je možné zabezpečovať prostriedkami priemyselnej revolúcie.

3 VYHODNOTENIE A NÁVRH SEKTOROVÝCH OPATRENÍ NA ZABEZPEČENIE ĽUDSKÝCH ZDROJOV V SÚLADE S VÝVOJOVÝMI TENDENCIAMI NA TRHU PRÁCE

Sektorová rada pre remeslá a osobné služby už viac ako desať rokov intenzívne pracuje na tom, aby pomohla pozdvihnúť sektor a ľudské zdroje v ňom. Niektoré čiastkové ciele sa jej podarilo implementovať vďaka 34 sektorovým opatreniam a 70 aktivitám, ktoré v minulosti identifikovala v troch vývojových trendoch.

Prvou oblasťou, ktorej sa venovala, bolo **Zvyšovanie konkurencieschopnosti, kvality remeselných činností a poskytovaných služieb rozvojom vedomostí, zručností a kompetencií v súlade s inovačnými trendmi**. Z celkového počtu 22 sektorových opatrení a 32 aktivít prebieha implementácia 8 sektorových opatrení a 11 aktivít, ktoré dané opatrenia naplňajú. Keďže jednotlivé opatrenia boli naplánované na realizáciu postupne až do júna 2029, stále zostáva 14 neimplementovaných sektorových opatrení a v rámci nich 21 aktivít.

Druhým vývojovým trendom bola **Adaptácia pracovnej sily na digitalizáciu a dynamiku zmien v sektore s ohľadom na zvyšovanie praktických zručností**. Uvedený trend obsahoval 5 sektorových opatrení a 15 aktivít, ktoré smerovali a stále smerujú k úspešnému dosiahnutiu stanoveného cieľa. Analýzou sektora experti Sektorovej rady pre remeslá a osobné služby zistili, že 3 aktivity boli plne implementované. Čo sa týka sektorových opatrení, momentálne sú v procese implementácie 4 a v prebiehajúcom procese je aj 6 aktivít. Pôvodný plán počítal s tým, že sektorové opatrenia a aktivity budú zrealizované do októbra 2027. Z tohto dôvodu je pochopiteľné, že 1 opatrenie doteraz implementované nebolo a spolu s ním ani 6 aktivít, ktoré sú v opatreniach zahrnuté.

Do tretice sa sektorová rada sústredila na trend **Podpora tradičných remesiel a osobných služieb s dôrazom na ich ochranu, udržateľnosť a inovatívne spôsoby odovzdávania ďalším generáciám**. Uvedenej podpore malo výrazne dopomôcť 7 sektorových opatrení a 23 aktivít. Jednu aktivitu sa v sektore podarilo implementovať. Z okruhu sektorových opatrení v súčasnom období prebieha implementácia 3 sektorových opatrení a 8 aktivít, ktoré sú pre túto oblasť najdôležitejšie. Stále však zostávajú 4 sektorové opatrenia a 14 aktivít, ktoré implementované nie sú. Vysvetlením je termín uvádzania do praxe, ktorý si Sektorová rada pre remeslá a osobné služby stanovila na obdobie až do septembra 2029.

3.1 VYHODNOTENIE PRIJATÝCH A IMPLEMENTOVANÝCH SEKTOROVÝCH OPATRENÍ



Vývojový trend: **Zvyšovanie konkurencieschopnosti, kvality remeselných činností a poskytovaných služieb rozvojom odborných vedomostí, zručností a kompetencií v súlade s inovačnými trendmi (Opatrenia 1-22)**

V tomto vývojovom trende sa do aktuálneho obdobia iba čiastočne realizovalo sektorové opatrenie Príprava a realizácia akreditovaných rekvalifikačných kurzov pre príbuzné nedostatkové povolania v remeslách a službách (napr. pedikér – manikér, murár – kominár, pekár – cukrár, strechár – klampiar) a to v rámci oblasti sektorového opatrenia vzdelávanie dospelých pomocou rekvalifikačných kurzov v rámci úradov práce sociálnych vecí a rodiny. Avšak v rámci oblasti sektorového opatrenia procesných a systémových zmien a stredoškolského vzdelávania sa opatrenie nerealizovalo z dôvodu zmeny zákona a predpokladaného prechodu kompetencií na Alianciu sektorových rád.

Čiastočne sa realizovalo sektorové opatrenie Zavedenie (doplnenie) vzdelávania v oblasti podnikateľských zručností pre žiakov končiacich ročníkov SOŠ. Bolo to v rámci oblasti sektorového opatrenia stredoškolské vzdelávanie, kde prebehlo zapracovanie tém podnikateľskej gramotnosti (živnostenské minimum) do ŠVP a prostredníctvom dodatkov k ŠVP do ŠkVP. V rámci druhej aktivity sa implementácia neuskutočnila z dôvodu nedostatočného financovania a rozpracovanosti materiálov a dokumentov. V rámci opatrenia vzdelávanie dospelých nebolo vôbec realizované, pretože takéto vzdelávanie nebolo povinné v rámci nariadenia štátneho orgánu.

Treba konštatovať, že sa nerealizovalo sektorové opatrenie Vytvorenie návrhu obsahujúceho rozsah požiadaviek v oblasti duálneho vzdelávania s individuálnym prístupom k malým živnostníkom v praxi, primárne určeného pre oblasti sektorového opatrenia procesné a systémové zmeny a stredoškolského vzdelávania. Dôvodom bola najmä to, že nikto z hlavných partnerov nepriniesol ucelenú metodiku tohto návrhu do praxe. V rámci oblasti stredoškolského vzdelávania však stále prebieha informačná kampaň vo forme letákov ako aj informácií na stránkach jednotlivých aktérov.

Sektorové opatrenie Vytvorenie zjednodušeného prístupu k informáciám o výmenných programoch a vytvorenie databázy obsahujúcej možnosti výmenných programov v prípade existujúcich, novovznikajúcich povolaní a kvalifikácií v odbornej príprave v rámci oblastí sektorových opatrení stredoškolského vzdelávania, vzdelávania dospelých, ani v rámci procesných a systémových zmien z dôvodu najmä nepripravenosti aktivít, keďže s plánovanou implementáciou sa počítalo až v roku 2026.

Do dnešnej doby nebolo implementované sektorové opatrenie Vytvorenie štandardov, usmernení, vytvárajúcich podmienky pre výmenné programy začínajúcich podnikateľov v remeslách a službách do krajín EÚ v rámci sektorového opatrenia procesných a systémových zmien z dôvodu, že

k úspešnému vypracovaniu štandardov museli byť splnené míľniky, ktoré boli stanovené na rok 2026 a z toho dôvodu ešte neboli pripravené a preto sa nemohlo začať z realizáciou tohto opatrenia.

V rámci tohto vývojového trendu sa do aktuálneho obdobia neimplementovalo sektorové opatrenie Vytvorenie sektorových partnerstiev pri tvorbe vzdelávacích plánov v rámci jednotlivých regiónov v rámci aktivity č.1 a aktivity č.2 pre oblasť sektorového opatrenia procesné a systémové zmeny z dôvodu nezverejňovania a neuverejňovania výmenných pobytov v zahraničí pre začínajúcich podnikateľov relevantnými organizáciami ako napríklad Slovak Business Agency (ďalej len „SBA“).

Taktiež sa nerealizovalo sektorové opatrenie Vytvorenie sektorových partnerstiev pri tvorbe vzdelávacích plánov v rámci jednotlivých regiónov v rámci aktivity č.1 a aktivity č.2 z dôvodu neimplementácie opatrení potrebných na túto aktivitu. Aktivity mali byť spustené až v roku 2026 a mali sa týkať oblasti sektorového opatrenia procesných a systémových zmien.

Do konca roku 2024 sa nepodarilo realizovať sektorové opatrenie Kampaň na zvýšenie atraktivity remeselných činností a služieb pre oblasť sektorového opatrenia predškolské vzdelávanie, pretože na túto aktivitu je potrebné vytvoriť inštitút vzdelávania, s ktorým sa plánovalo až v roku 2027.

Dobrou správou je, že vo vývojovom trende Zvyšovanie konkurencieschopnosti, kvality remeselných činností a poskytovaných služieb rozvojom odborných vedomostí, zručností a kompetencií v súlade s inovačnými trendmi prebiehajú aktivity v rámci Centier výberu povolání v Nitre a v Trnave. Súvisia so sektorovým opatrením Kampaň na zvýšenie atraktivity remeselných činností a služieb pre oblasť sektorového opatrenia vzdelávanie na základných školách. Rovnako prebiehajú aj aktivity v oblasti sektorového opatrenia výchovné a kariérové poradenstvo a procesné a systémové zmeny. Deje sa tak najmä v rámci príbuzných aktivít, ktoré školy realizujú pri návšteve/exkurziách v Centrách výberu povolání v Nitre a v Trnave. V prostredí predškolských zariadení sa toto opatrenie neimplementovalo, keďže sa predškolské zariadenia nezapojili. Centrá výberu povolání aktuálne prevádzkujú Vyššie územné celky (ďalej len „VÚC“) a tie sa zameriavajú na stredné školy. V rovnakom opatrení, ale pre oblasť sektorového opatrenia kariérne poradenstvo platí, že nebolo neimplementované pre nejednotné usmernenia k návšteve centier výberu povolání zo strany zriaďovateľa.

Sektorové opatrenie Vytvorenie štandardov a požiadaviek pre ZŠ pre zriadenie praktického vyučovania prebieha v rámci aktivity č1. a č.2. Ide o menší počet základných škôl, ktoré aktivity vykonávajú v rámci svojej iniciatívy a spadajú do oblasti sektorového opatrenia vzdelávanie na základných školách.

Ďalšie sektorové opatrenie Vytvorenie štandardov a požiadaviek pre pedagogických zamestnancov pre zriadenie praktického vyučovania pre oblasť sektorového opatrenia vzdelávanie na základných školách nebolo neimplementované pretože, doposiaľ nebola vypracovaná metodika pre kurzy pre

vzdelávanie pedagogických zamestnancov. S vypracovaním metodík sa aktuálne počíta v rámci národných projektov pod Štátnym inštitútom odborného vzdelávania (ďalej len „ŠIOV“).

Sektorová rada vyhodnotila aj ďalšie aktivity, ktoré prebiehajú v rámci prvého vývojového trendu. Sú to aktivity, ktoré majú za cieľ upresniť kritériá na voľnú a remeselnú živnosť. Majú pomôcť tomu, aby nebolo možné v rámci čiastkových živností poskytovať celkovú remeselnú živnosť a pripravujú sa kroky na prísnenie podmienok pri výkone vybraných voľných živností v rámci sektorového opatrenia. Zadefinovanie a vymedzenie obsahu voľných a remeselných živností. Ide o tri aktivity pre oblasť sektorového opatrenia procesné a systémové zmeny.



Vývojový trend: Adaptácia pracovnej sily na digitalizáciu a dynamiku zmien v sektore s ohľadom na zvyšovanie praktických zručností (Opatrenia 23-27)

Vo vývojovom trende Adaptácia pracovnej sily na digitalizáciu a dynamiku zmien v sektore s ohľadom na zvyšovanie praktických zručností bola neimplementovaná aktivita týkajúca sa vytvorenia balíka servisných služieb pre inovácie a kooperácie s MSP z dôvodu nedostatočných pokladov pre vypracovanie balíka servisných služieb pre sektorové opatrenie. Ďalšie vzdelávanie odborných pedagogických zamestnancov s ohľadom na inovácie v sektore. Avšak aktivita Vypracovanie prehľadu očakávaných možných inovácií bola vypracovaná v rámci predchádzajúcej práce Sektorovej rady pre remeslá a osobné služby. Boli identifikované potrebné inovácie. Aktivita zaoberajúca sa analýzou potrieb a určenie postupu na zosúladenie ďalšieho vzdelávania s konkrétnymi potrebami na trhu práce prebieha najmä v rámci aktivít ASR ako aj iných národných projektov, ktoré sa týkajú oblasti sektorového opatrenia vzdelávanie dospelých.

Niektoré aktivity v tomto vývojovom trende zostali neimplementované, pretože neboli aktualizované štátne vzdelávacie programy, ktoré by jednotlivé usmernenia obsahovali a preto ich MŠVVaM SR nemohlo zaviesť do vzdelávacích aktivít pre študentov v rámci sektorového opatrenia Zvyšovanie a transformácia mäkkých zručností do vzdelávacích procesov pre oblasť sektorového opatrenia stredoškolské vzdelávanie. Brzdou pre implementáciu niektorých aktivít je aj samotná dlhá čakacia doba na spustenie aktivít SaPO v rámci Digitálnej koalície.

Výbornou správou je, že aktivita ohľadom vypracovania požiadaviek na digitálne zručnosti žiakov študijných a učebných odborov je implementovaná v rámci štátnych vzdelávacích programov a aktivita, ktorá mala identifikovať požadované digitálne zručnosti a kompetencie pre budúce pracovné profily prebieha na základe revízií štandardov, ktoré robí sektorová rada pre sektorové opatrenie Zvyšovanie a transformácia mäkkých zručností do vzdelávacích procesov pre oblasť sektorového opatrenia stredoškolského vzdelávania.

V sektorovom opatrení Vytvorenie systému na podporu kreatívneho a inovačných riešení pracovných postupov v obsahu prípravy na malé a stredné podnikanie prebieha aktivita, kde sektorové rady pravidelne aktualizujú profily pracovných pozícií a prebieha aj aktivita naviazaná na vytvorenie podporného systému pre absolventov pri príprave mobility a hľadania pracovných príležitostí. Prebieha v rámci úradov práce. Tam po skončení štúdia absolvent dostane podporu pri hľadaní pracovnej pozície. Akčný plán zameraný na prispôsobenie odborného vzdelávania požiadavkám trhu práce je neimplementovaný, pretože aktivita sa vyžaduje spoločnú prácu SaPO na nasledujúce obdobie pre sektorové opatrenie Vytvorenie systému na podporu kreatívneho prístupu a inovačných riešení pracovných postupov v obsahu prípravy na malé a stredné podnikanie pre oblasť sektorového opatrenia stredoškolské vzdelávanie.

Druhý vývojový trend zahŕňa aj aktivity v rámci revízií profilov národných štandardov zamestnaní a identifikovaní nových činností a profesií na trhu práce. Aktivita č.2, ktorá zahŕňa analýzu dopadov na zamestnanie v dôsledku transferu technológií je implementovaná v rámci aktivít identifikácie obsolentných profesií a aktualizácii jednotlivých programov a Zákona o vzdelávaní dospelých v rámci sektorového opatrenia Podpora neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa pri zavádzaní nových technológií a na zabezpečenie odbornej kvalifikácie pre oblasť sektorového opatrenia procesné a systémové zmeny.



Vývojový trend: Podpora tradičných remesiel a osobných služieb s dôrazom na ich ochranu, udržateľnosť a inovatívne spôsoby odovzdávania ďalším generáciám (Opatrenia 28-34)

V tomto vývojovom trende prebieha 5 aktivít v rámci aktualizáčnych aktivít sektorovej rady a iných súbežných aktivít v rámci stredných škôl a propagácie aktivít v rámci inštitúcií vzdelávania ako je napr. ŠIOV a MŠVVaV SR. Iba aktivita Zavedenie e-learningových programov na podporu výučby odborných zručností v tradičných remeslách a osobných službách je neimplementovaná pretože, vzdelávacie kurzy nie sú aplikované v širokej miere v tradičných remeslách a službách. Týka sa to najmä sektorového opatrenia Podpora neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa pri zavádzaní nových technológií a na zabezpečenie odbornej kvalifikácie pre oblasť sektorového opatrenia procesné a systémové zmeny.

Žiadne aktivity zo sektorového opatrenia Identifikovanie aktuálneho stavu, potrieb, možností a záujmu o vzdelávanie tradičných remesiel a osobných služieb nie sú implementované. Neboli ešte vypracované databázy v rámci časovej osi roku 2025 a preto sa nemohlo pokračovať v nadväzujúcich aktivitách. Sektorová rada pre remeslá a osobné služby uvažuje aktuálne o spracovaní danej analýzy. Pri aktivite Sledovanie uplatnenia absolventov ďalšieho vzdelávania je potrebná aj súčinnosť úradov práce v rámci sektorového opatrenia Identifikovanie aktuálneho stavu, potrieb, možností a záujmu o

vzdelávanie tradičných remesiel a osobných služieb pre oblasť sektorového opatrenia vzdelávanie dospelých.

Žiadna z aktivít zo sektorového opatrenia Vytvorenie pomôcok a prírodných materiálov pre tradičné remeslá doteraz nebola implementovaná z dôvodu neefektívneho zavedenia tohto opatrenia do praxe.

Pri sektorovom opatrení Vytvorenie a predloženie na schválenie priaznivých legislatívnych podmienok pre účasť majstrov (nepedagógov a lektorov) vo vzdelávacom procese pre oblasť sektorového opatrenia procesné a systémové zmeny nebola aktivita implementovaná z dôvodu neschválenia legislatívnych zmien a legislatívnych podmienok.

V treťom vývojovom trende Podpora tradičných remesiel a osobných služieb s dôrazom na ich ochranu, udržateľnosť a inovatívne spôsoby odovzdávania ďalším generáciám prebiehajú aktivity, v ktorých boli vytvorené priaznivé podmienky pre zapájanie majstrov tradičných remesiel (lektorov) a majstrov osobných služieb do vzdelávacieho procesu. Prebieha aj určovanie kritérií uznania vzdelania majstrov tradičných remesiel a osobných služieb. Majstri odborného výcviku sa zapájajú do praktického vyučovania a aktuálne prebiehajú nové národné projekty, ktoré majú uľahčiť vstup remeselníkov do vyučovacích procesov. Zatiaľ ešte nebol vypracovaný obsah doplňujúceho pedagogického vzdelávania majstrov tradičných remesiel a osobných služieb pre potreby ich zapojenia do procesu výučby. Dôležité je, že propagovanie odborov vzdelávania pripravujúcich absolventov v tradičných remeslách a osobných službách je implementované. Uskutočňuje sa propagácia v rámci škôl ako aj partnerov.

V sektorovom opatrení Podpora účasti remeselníkov, výrobcov a majstrov tradičných remesiel a osobných služieb s vlastnou tvorbou na verejných podujatiach aktívne prebieha príprava databáz účastníkov. No na druhej strane vypracované podmienky pre účasť a výber účastníkov na verejných podujatiach stále absentujú. Táto aktivita implementovaná nie je pre oblasť sektorového opatrenia vzdelávanie dospelých.

Posledným sektorovým opatrením vo vývojovom trende Podpora tradičných remesiel a osobných služieb s dôrazom na ich ochranu, udržateľnosť a inovatívne spôsoby odovzdávania ďalším generáciám je Vytvorenie systému na podporu kreatívneho prístupu a inovačných riešení pracovných postupov v obsahu prípravy na malé a stredné podnikanie. Pre oblasť sektorového opatrenia stredoškolské vzdelávanie ani jedna z troch aktivít nie je implementovaná z dôvodu nepravdepodobnosti vyučovania v rámci nejakej strednej odbornej školy a aktuálneho nízkeho až žiadneho využitia kultúrnych poukazov.

3.2 NÁVRH NOVÝCH SEKTOROVÝCH OPATRENÍ STRATÉGIE ROZVOJA ĽUDSKÝCH ZDROJOV

Návrh nových sektorových opatrení v sektore Remeslá a osobné služby, ktoré sú v tabuľke zhrnuté, poskytuje prehľad o kľúčových oblastiach, na ktoré by sa mala zamerať ďalšia činnosť v sektore. Implementovaním nižšie uvedených sektorových opatrení a aktivít bude možné pozdvihnúť remeslá a osobné služby na Slovensku a uľahčiť ľudským zdrojom v sektore viac sa rozvíjať a pôsobiť ako kvalifikovaná pracovná sila s veľkou pridanou hodnotou.

Tabuľka č. 1 Návrh nových sektorových opatrení

Sektorové opatrenie	Aktivita	Zodpovedný subjekt	Termín plnenia v rokoch/míľnik
Spolupráca pri príprave vzdelávacích programov a realizácii akreditovaných vzdelávacích kurzov pre príbuzné nedostatkové povolania v remeslách a službách	Identifikácia väzieb povolání v remeslách, ktoré sa prelínajú aj v rámci iných SR na pôde Aliancie SR	SaPO, MŠVVaM SR cez svoje priamo riadené organizácie Aliancia sektorových rád cez svoje priamo riadené organizácie	December 2026
Spracovanie podkladov k zjednodušenému prístupu k výmenným programom súvisiacich s novovznikajúcimi povolaniami a kvalifikáciami v odbornej príprave	Vytvorenie komunikačnej stratégie na podporu mobility žiakov a pedagógov, na zintenzívnenie marketingových aktivít v oblasti zahraničných stáží a výmen.	Rada zamestnávateľov, ŠIOV v spolupráci s MŠVVaM SR, SaPO	Január 2026
Vytvorenie sektorových partnerstiev súvisiacich s tvorbou a aktualizáciou vzdelávacích plánov v jednotlivých regiónoch SR	Inšpirovať a motivovať mladých podnikateľov k účasti na zahraničných výmenných programoch zameraných na rozvoj zručností v remeslách a službách, s cieľom nadobudnutia nových vedomostí, rozšírenia medzinárodných kontaktov a posilnenia ich konkurencieschopnosti na globálnom trhu.	SAaIC, Úrad práce sociálnych vecí a rodiny (miestna úroveň), okresné úrady, odbory živnostenského podnikania MPSVR SR, MF SR, MV SR	Marec 2026
Inicializácia kampane na podporu remeselných povolání a osobných služieb	Spolupráca na príprave interaktívnych materiálov a krátkych audiovizuálnych diel určených deťom ZŠ	NIVAM, ŠIOV, MPC, MŠVVaM SR, ÚĽUV, COV	Apríl 2025
Identifikácia kľúčových výziev a príležitostí pre rozvoj vzdelávania v oblasti tradičných remesiel a osobných služieb.	Transformácia vzdelávania v tradičných remeslách a službách z formálneho na neformálne vzdelávanie	MŠVVaM SR a jeho priamo riadené organizácie	September 2027
Participovanie na vytvorení centier pre prípravu a výrobu prírodných materiálov a špecifických pracovných nástrojov na podporu tradičných remesiel.	Motivovanie škôl k pestovaniu prírodných materiálov k zavádzaniu výroby špecifických pracovných nástrojov pre tradičné remeslá	MPRZ SR, MŠVVaM SR MK SR, ÚĽUV	Máj 2027

Sektorové opatrenie	Aktivita	Zodpovedný subjekt	Termín plnenia v rokoch/míľnik
Vytvorenie priaznivých podmienok pre zapájanie majstrov tradičných remesiel (lektorov) a majstrov osobných služieb do vzdelávacieho procesu	Zabezpečenie spolupráce SR na vypracovaní obsahu celoživotného vzdelávania majstrov tradičných remesiel a osobných služieb pre potreby ich zapojenia do procesu vzdelávania	MPRZ SR, MŠVVaM SR MK SR, ÚĽUV	Január 2026
Zavedenie inovatívneho kurikula a moderných nástrojov na podporu kreatívneho myslenia a flexibilných pracovných postupov v oblasti malého a stredného podnikania.	Zavedenie systému, ktorý umožní využitie kultúrnych poukazov pri exkurziách, prezentáciách a prehliadkach vo výrobných priestoroch malých a stredných podnikov, čím sa rozšíri ponuka kultúrnych aktivít	MPRZ SR, MŠVVaM SR MK SR, ÚĽUV	Január 2026
Spolupráca pri tvorbe štátnych a školských vzdelávacích programov súvisiacich s remeslami a osobnými službami	Kontrola súčinnosti NŠZ a NSP pri tvorbe vzdelávacích štandardov v ŠkVP v stredných odborných školách zameraných na remeslá a osobné služby	MŠVVaM SR, MPSVR SR, ŠIOV	Máj 2026
Participovanie na kontrole obsahu a štandardov vzdelávacích kurzov akreditovaných spoločností v rámci celoživotného vzdelávania (neformálne vzdelávanie)	Kontrola súčinnosti NŠZ a NSP pri schvaľovaní obsahu akreditovaných vzdelávacích kurzov zameraných na remeslá a osobné služby	MŠVVaM SR, MPSVR SR	Máj 2026
Podpora malých a stredných podnikov, ktoré investujú do zelených technológií pre udržateľný rozvoj a prechod na zelenú ekonomiku.	Organizovanie seminárov, workshopov a kurzov o zelených technológiách, ich výhodách a možnostiach implementácie, vytvorenie online platforiem	MŠVVaM SR, MPSVR SR, K8, ZMOS	Máj 2027
Nadviazanie spolupráce so Sociálnou poisťovňou za účelom spracovania štatistických ukazovateľov v oblasti ľudských zdrojov	Nadviazanie spolupráce so Sociálnou poisťovňou na základe podpísania Memoranda o spolupráci za účelom získavania zadefinovaných údajov týkajúcich sa pracovnej sily v Slovenskej republike, za účelom štatistického spracovania	ASR, Sociálna poisťovňa	2025
	Vytvorenie a nastavenie metodických procesov a postupov získavania údajov od Sociálnej poisťovne pre účely jednotlivých výstupov projektov pod záštitou ASR	ASR	2025
	Dodávanie zadefinovaných údajov zo Sociálnej poisťovne, pre štatistické vykazovanie k jednotlivým projektom	Sociálna poisťovňa	1x ročne (dátum presne stanovený) 2026

Zdroj: Členovia Sektorovej rady pre remeslá a osobné služby

ZÁVER

Na základe komplexnej analýzy súčasného stavu a budúcich trendov boli identifikované v Stratégii rozvoja ľudských zdrojov pre sektor remesiel a osobných služieb na obdobie 10 rokov kľúčové výzvy a príležitosti v oblasti ľudských zdrojov.

Stratégia predstavuje zásadný dokument, ktorý definuje smerovanie sektora v nasledujúcej dekáde s cieľom posilniť jeho konkurencieschopnosť, udržateľnosť a schopnosť reagovať na dynamické potreby trhu práce. Sektor remesiel a osobných služieb zohráva v národnom hospodárstve nezastupiteľnú úlohu. Kombinácia tradičných remesiel a moderných osobných služieb prispieva k tvorbe hodnotných pracovných miest, ktoré sú základným pilierom regionálneho rozvoja a stability. Význam týchto profesií sa stáva ešte naliehavším v súčasnom období demografických zmien a technologických výziev.

Hlavným cieľom tejto stratégie je zabezpečiť, aby sektor disponoval kvalifikovanou pracovnou silou, ktorá bude schopná pružne reagovať na technologické inovácie a požiadavky digitálnej éry. Stratégia zároveň identifikuje kľúčové elementy, ktoré môžu potenciálne oslabiť stabilitu sektora: demografické zmeny a starnutie pracovnej sily, rastúci dopyt po vyššej kvalifikácii, digitalizácia a nedostatok atraktívnych podmienok pre mladých a zahraničných pracovníkov. Na tieto výzvy reaguje návrhom konkrétnych opatrení, ktoré majú transformovať spôsob vzdelávania, prípravy a podpory pracovníkov v tomto odvetví.

Stratégia stanovuje niekoľko zásadných opatrení:

1. **Intenzifikácia odborného vzdelávania a celoživotného učenia sa** – Návrh kladie dôraz na rozvoj vzdelávacích programov, ktoré flexibilne reagujú na požiadavky zamestnávateľov a reflektujú najnovšie technologické trendy. Zvyšuje sa potreba nových kompetencií, ktoré pracovníkom umožnia adaptovať sa na technologické zmeny. Celoživotné vzdelávanie sa tak stáva kľúčovým pilierom udržania kvalifikovanej pracovnej sily v sektore.
2. **Podpora digitalizácie v sektore** – So zavádzaním moderných technológií a inovácií v remeslách a osobných službách prichádza potreba nových zručností, najmä v oblasti digitálnych kompetencií. Stratégia podporuje zavedenie digitálnych nástrojov na zefektívnenie pracovných procesov a rozvoj nových služieb, čím sa zvyšuje produktivita a prilákajú sa mladšie generácie.
3. **Zachovanie a podpora tradičných remesiel** – Slovenské remeslá a osobné služby majú jedinečný kultúrny a ekonomický význam. Dokument sa zameriava na zachovanie týchto tradičných zručností, ktoré predstavujú cenné dedičstvo a poskytujú vysokú pridanú hodnotu v rámci lokálneho i európskeho trhu. Moderné vzdelávacie prístupy majú pomôcť zvyšovať záujem mladých ľudí o tieto profesie.

4. **Zlepšenie pracovných podmienok a prilákanie zahraničných pracovníkov** – je dôležité zatraktívnenie sektora nielen zvyšovaním kvalifikácie pracovníkov, ale aj zlepšovaním pracovných podmienok, ponúkaním konkurencieschopných plátov a vytváraním stabilných podmienok pre kariérny rast. Flexibilné imigračné politiky a legislatívna podpora umožnia, aby sektor oslovil pracovníkov z iných krajín, ktorí môžu významne prispieť k posilneniu kvality poskytovaných služieb.
5. **Prepájanie segmentu remesiel a osobných služieb s aktuálnymi národnými projektmi na Slovensku** – je potrebné zakomponovať aj užšiu spoluprácu v rámci už prebiehajúcich národných projektov ako je druhý projekt švajčiarsko-slovenskej spolupráce „Zlepšenie kvality a atraktívnosti odborného vzdelávania a prípravy (OVP) v súlade s potrebami trhu práce“ ako aj projekt Centrá excelentnosti OVP a iných.

Tento strategický dokument nie je len súhrnom odporúčaní, predstavuje víziu a záväzok k transformačným zmenám, ktoré zaručia dlhodobú prosperitu sektora remesiel a osobných služieb. Jeho implementácia bude vyžadovať úzku spoluprácu medzi štátnymi orgánmi, vzdelávacími inštitúciami a súkromným sektorom, pričom všetky tieto zložky hrajú kľúčovú úlohu pri zabezpečení kvalifikovaných a flexibilných ľudských zdrojov. Úspech tejto stratégie môže zásadne prispieť nielen k hospodárskemu rastu, ale aj k zvýšeniu kvality života a posilneniu ekonomickej a kultúrnej identity Slovenska.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

1. CEDEFOP, (2009) European guidelines for validating non-formal and informal learning. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
2. CEDEFOP, 2023. [online]. [cit. 2024-11-13]. Dostupné na: https://european-union.europa.eu/live-work-study/studying-and-training-eu_sk.
3. DROBNÁ, D. 2010. Multidimenzionalita aktívneho občianstva – výzva pre občianske vzdelávanie dospelých v európskom kontexte. In Pirohová, I. & Lukáč, E. Vzdelávanie dospelých v poznatkovo orientovanej spoločnosti. (100 – 106). Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.
4. EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE. 2017. Recent evolutions of the Social Economy in the European Union. [online]. [cit. 2024-11-13]. Dostupné na: <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/publications-other-work/publications/recentevolutions-social-economy-study-9>. NP ISE. 2020.
5. EACEA. (2011). Adults in Formal Education: Policies and practice in Europe. Brussels: EACEA EURYDICE http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/128EN.pdf.
6. FINSTAT, 2023: [online]. [cit. 2024-11-13]. Dostupné na: <https://www.finstat.sk/47165367>.
7. Fudaly, P. & Lenčo, P. (2008). Neformálne vzdelávanie detí a mládeže. Bratislava: IUVENTA - Slovenský inštitút mládeže. Dostupné na: https://www.iuventa.sk/files/documents/7_vyskummladeze/prieskumy/pu_blikacia_fudaly_lenco.pdf.
8. Citizenship education in Europe. Brussels: EACEA EURYDICE http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/139EN.pdf.
9. European cooperation in education and training. (2020). Dostupné na: <https://eurlex.europa.eu/EN/legal-content/summary/eu-cooperation-in-education-and-training-et2020.html>.
10. KOZ SR, 2023: Podpora aktívneho starnutia, vlastný prepočet KOZ SR, 2020. [online]. [cit. 2024-11-13]. Dostupné na: https://www.kozsr.sk/wp-content/uploads/2023/12/AV21_Podpora-aktivneho-starnutia-sablona.pdf.
11. Ministerstvo vnútra, 2023: Tlačové správy, [online]. [cit. 2024-11-13]. Dostupné na: <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy-6>.
12. Ministerstvo vnútra SR (živnostenský register SR).
13. Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania na roky 2018 – 2027. Kvalitné a dostupné vzdelanie pre Slovensko. (2018). [online]. [cit. 2024-11-13]. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/narodny-program-rozvojavychovy-a-vzdelavania-plne-znenie/>.
14. projekte - Základné informácie. [online]. [cit. 2024-11-13]. Dostupné na: <https://npise.gov.sk/o-projekte/zakladne-informacie/index.html?csr=708784328028126481810>.

15. SOCIÁLNA EKONOMIKA NA SLOVENSKU, 2021: Sociálna ekonomika na Slovensku. [online]. [cit. 2024-11-13]. Dostupné na: <https://socialnaekonomika.sk/index.html?csrt=111659279> 18 57 0919434.
16. Stratégia celoživotného vzdelávania a poradenstva na roky 2021 – 2030. (2021). [online]. [cit. 2024-11-13]. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/9772-sk/dokumenty-a-predpisy/>.
17. Štatistický úrad, 2022: [online]. [cit. 2024-11-13]. Dostupné na: <https://datacube.statistics.sk/>.
18. Zákon č. 568/2009 Z. z. o celoživotnom vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

PRÍLOHY

Príloha č. 1 Vyhodnotenie prijatých a implementovaných sektorových opatrení

Vývojový trend č.1 – Zvyšovanie konkurencieschopnosti, kvality remeselných činností a poskytovaných služieb rozvojom odborných vedomostí, zručností a kompetencií v súlade s inovačnými trendmi

Vývojový trend v sektore	Zvyšovanie konkurencieschopnosti, kvality remeselných činností a poskytovaných služieb rozvojom odborných vedomostí, zručností a kompetencií v súlade s inovačnými trendmi		Zhodnotenie	Poznámka
Oblasť sektorového opatrenia	Vzdelávanie dospelých			
Sektorové opatrenie č. 1	Príprava a realizácia akreditovaných rekvalifikačných kurzov pre príbuzné nedostatkové povolania v remeslách a službách (napr. pedikér – manikér, murár – kominár, pekár – cukrár, strechár – klampiar)		Prebieha	Vid' podkapitola 3.1
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov v aktivity	Identifikácia nedostatkových povolání v remeslách a službách		
	Zodpovedný subjekt	ÚPSVaR, stavovské a profesijné organizácie (ďalej len SaPO)		
	Termín plnenia	September 2022		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MPSVR SR)			
Aktivita č. 2 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov v aktivity	Identifikácia väzieb príbuzných povolání v remeslách a službách na stanovenie rozsahu a obsahu ďalšieho vzdelávania	Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	SaPO, MŠVVaŠ SR cez svoje priamo riadené organizácie		
	Termín plnenia	Február 2023		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MPSVR SR)		

Vývojový trend v sektore	Zvyšovanie konkurencieschopnosti, kvality remeselných činností a poskytovaných služieb rozvojom odborných vedomostí, zručností a kompetencií v súlade s inovačnými trendmi	Zhodnotenie	Poznámka	
Oblasť sektorového opatrenia	Procesné a systémové zmeny			
Sektorové opatrenie č. 2	Príprava a realizácia akreditovaných rekvalifikačných kurzov pre príbuzné nedostatkové povolania v remeslách a službách (napr. pedikér – manikér, murár – kominár, pekár – cukrár, strechár – klampiar)	Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1	
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity			Analýza existujúcich akreditovaných vzdelávacích programov pre povolania v remeslách a službách
	Zodpovedný subjekt			Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny, Slovenská živnostenská komora (ďalej len „SŽK“), MŠVVaŠ SR
	Termín plnenia			September 2023
	Monitorujúci subjekt			Sektorová rada pre remeslá a osobné služby
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie			Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MPSVR SR)

Vývojový trend v sektore	Zvyšovanie konkurencieschopnosti, kvality remeselných činností a poskytovaných služieb rozvojom odborných vedomostí, zručností a kompetencií v súlade s inovačnými trendmi	Zhodnotenie	Poznámka	
Oblasť sektorového opatrenia	Stredoškolské vzdelávanie			
Sektorové opatrenie č. 3	Príprava a realizácia akreditovaných rekvalifikačných kurzov pre príbuzné nedostatkové profesie v remeslách a službách (napr. pedikér – manikér, murár – kominár, pekár – cukrár, strechár – klampiar)	Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1	
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity			Príprava, akreditácia a organizácia vzdelávacích kurzov, pri zohľadnení väzby príbuzných povolaní v remeslách a službách
	Zodpovedný subjekt			Akreditované organizácie ďalšieho vzdelávania, stredné odborné školy, Štátny inštitút odborného vzdelávania (ďalej len „ŠIOV“)
	Termín plnenia			Jún 2024
	Monitorujúci subjekt			Sektorová rada pre remeslá a osobné služby
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie			Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR)

Vývojový trend v sektore	Zvyšovanie konkurencieschopnosti, kvality remeselných činností a poskytovaných služieb rozvojom odborných vedomostí, zručností a kompetencií v súlade s inovačnými trendmi		Zhodnotenie	Poznámka		
Oblasť sektorového opatrenia	Stredoškolské vzdelávanie					
Sektorové opatrenie č. 4	Zavedenie (doplnenie) vzdelávania v oblasti podnikateľských zručností pre žiakov končiacich ročníkov SOŠ		Prebieha	Vid' podkapitola 3.1		
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Určenie a zapracovanie tém podnikateľskej gramotnosti (živnostenské minimum) do ŠVP a prostredníctvom dodatkov k ŠVP do ŠkVP				
	Zodpovedný subjekt	ŠIOV, SŽK				
	Termín plnenia	Marec 2024				
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby				
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR) cez jeho priamo riadené organizácie				
Aktivita č. 2 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Vytvorenie a zavedenie e-learningových programov na podporu podnikateľských zručností (živnostenské minimum) do praktického vyučovania pre žiakov SOŠ poskytujúcich vzdelávanie v remeslách a službách			Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	SŽK, MŠVVaŠ prostredníctvom jeho priamo riadených organizácií				
	Termín plnenia	September 2025				
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby				
	Zodpovedný subjekt	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR) cez jeho priamo riadené organizácie				

Vývojový trend v sektore	Zvyšovanie konkurencieschopnosti, kvality remeselných činností a poskytovaných služieb rozvojom odborných vedomostí, zručností a kompetencií v súlade s inovačnými trendmi	Zhodnotenie	Poznámka	
Oblasť sektorového opatrenia	Vzdelávanie dospelých			
Sektorové opatrenie č. 5	Zavedenie (doplnenie) vzdelávania v oblasti podnikateľských zručností pre učiteľov žiakov končiacich ročníkov SOŠ	Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1	
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity			Vypracovanie podkladov na akreditovaný kurz ďalšieho vzdelávania podnikateľských zručností pre učiteľov odborných predmetov
	Zodpovedný subjekt			Akreditované organizácie ďalšieho vzdelávania, MŠVVaŠ prostredníctvom jeho priamo riadených organizácií
	Termín plnenia			September 2025
	Monitorujúci subjekt			Sektorová rada pre remeslá a osobné služby
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie			Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR) cez jeho priamo riadené organizácie

Vývojový trend v sektore	Zvyšovanie konkurencieschopnosti, kvality remeselných činností a poskytovaných služieb rozvojom odborných vedomostí, zručností a kompetencií v súlade s inovačnými trendmi	Zhodnotenie	Poznámka	
Oblasť sektorového opatrenia	Procesné a systémové zmeny			
Sektorové opatrenie č. 6	Vytvorenie návrhu obsahujúceho rozsah požiadaviek v oblasti duálneho vzdelávania s individuálnym prístupom k malým živnostníkom v praxi	Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1	
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity			Vytvorenie návrhu a vypracovanie podmienok individuálneho prístupu v duálnom vzdelávaní k malým živnostníkom v stavebníctve, strojárstve, potravinárstve, ostatných remeslách a osobných službách
	Zodpovedný subjekt			Rada zamestnávateľov, ŠIOV v spolupráci s MŠVVaŠ SR, SaPO
	Termín plnenia			November 2023
	Monitorujúci subjekt			Sektorová rada pre remeslá a osobné služby
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie			Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR)

Vývojový trend v sektore	Zvyšovanie konkurencieschopnosti, kvality remeselných činností a poskytovaných služieb rozvojom odborných vedomostí, zručností a kompetencií v súlade s inovačnými trendmi		Zhodnotenie	Poznámka
Oblasť sektorového opatrenia	Stredoškolské vzdelávanie			
Sektorové opatrenie č. 7	Vytvorenie návrhu obsahujúceho rozsah požiadaviek v oblasti duálneho vzdelávania s individuálnym prístupom k malým živnostníkom v praxi		Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Zpracovanie podmienok individuálneho prístupu k malým živnostníkom v remeslách a službách v súvislosti s duálnym systémom vzdelávania do ŠKVP SOŠ		
	Zodpovedný subjekt	Stredné odborné školy		
	Termín plnenia	November 2025		
	Monitorujúci subjekt	Samosprávne kraje (zriaďovateľ SOŠ), ŠIOV		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR), dotácie zo samosprávy		
Aktivita č. 2 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Príprava informačných a propagačných materiálov (internetový portál) pre malých živnostníkov v remeslách a službách s informáciami o výhodách duálneho vzdelávania	Prebieha	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	SaPO, stredné školy, MŠVVaŠ SR		
	Termín plnenia	December 2025		
	Monitorujúci subjekt	SaPO v spolupráci so Sektorovou radou pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR), dotácie zo samosprávy		

Vývojový trend v sektore	Zvyšovanie konkurencieschopnosti, kvality remeselných činností a poskytovaných služieb rozvojom odborných vedomostí, zručností a kompetencií v súlade s inovačnými trendmi		Zhodnotenie	Poznámka
Oblasť sektorového opatrenia	Stredoškolské vzdelávanie			
Sektorové opatrenie č. 8	Vytvorenie databázy obsahujúcej možnosti výmenných programov v prípade existujúcich, novovznikajúcich povolání a kvalifikácií v odbornej príprave			
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Vypracovanie zoznamu podnikateľov v oblasti remesiel a služieb, ponúkajúcich možnosť absolvovania stáže v zahraničí, výmenného pobytu alebo inej formy mobility podporujúcej vzdelávanie v novovznikajúcich povolaniach a kvalifikáciách	Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	SAAIC, samosprávne kraje, SaPO		
	Termín plnenia	December 2025		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR), dotácie zo samosprávy		
Aktivita č. 2 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Aktualizácia zoznamu podnikateľov v oblasti remesiel a služieb, ponúkajúcich možnosť absolvovania stáže v zahraničí, výmenného pobytu alebo inej formy mobility podporujúcej vzdelávanie v novovznikajúcich povolaniach a kvalifikáciách	Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	SAAIC, samosprávne kraje, SaPO		
	Termín plnenia	September 2026		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR), dotácie zo samosprávy		

Vývojový trend v sektore	Zvyšovanie konkurencieschopnosti, kvality remeselných činností a poskytovaných služieb rozvojom odborných vedomostí, zručností a kompetencií v súlade s inovačnými trendmi	Zhodnotenie	Poznámka	
Oblasť sektorového opatrenia	Procesné a systémové zmeny			
Sektorové opatrenie č. 9	Vytvorenie zjednodušeného prístupu k informáciám o výmenných programoch a vytvorenie databázy obsahujúcej možnosti výmenných programov v prípade existujúcich, novovznikajúcich povolaní a kvalifikácií v odbornej príprave	Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1	
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity			Vytvorenie jednoduchších podmienok na realizáciu mobilitných programov pre školy poskytujúce vzdelávanie v remeslách a službách
	Zodpovedný subjekt			SAAIC v spolupráci s MŠVVaŠ SR
	Termín plnenia			November 2026
	Monitorujúci subjekt			Sektorová rada pre remeslá a osobné služby
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR)		

Vývojový trend v sektore	Zvyšovanie konkurencieschopnosti, kvality remeselných činností a poskytovaných služieb rozvojom odborných vedomostí, zručností a kompetencií v súlade s inovačnými trendmi	Zhodnotenie	Poznámka	
Oblasť sektorového opatrenia	Vzdelávanie dospelých			
Sektorové opatrenie č. 10	Vytvorenie zjednodušeného prístupu k informáciám o výmenných programoch a vytvorenie databázy obsahujúcej možnosti výmenných programov v prípade existujúcich, novovznikajúcich povolaní a kvalifikácií v odbornej príprave	Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1	
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity			Príprava aktualizáčného vzdelávania pre pedagógov v súvislosti s problematikou mobility žiakov a pedagógov
	Zodpovedný subjekt			MŠVVaŠ SR cez svoje priamo riadené organizácie, SAAIC
	Termín plnenia			November 2026
	Monitorujúci subjekt			Sektorová rada pre remeslá a osobné služby
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR)		

Vývojový trend v sektore	Zvyšovanie konkurencieschopnosti, kvality remeselných činností a poskytovaných služieb rozvojom odborných vedomostí, zručností a kompetencií v súlade s inovačnými trendmi		Zhodnotenie	Poznámka
Oblasť sektorového opatrenia	Procesné a systémové zmeny			
Sektorové opatrenie č. 11	Vytvorenie štandardov, usmernení , vytvárajúcich podmienky pre výmenné programy začínajúcich podnikateľov v remeslách a službách do krajín EÚ		Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Vypracovanie štandardu požiadaviek/kritérií, podmienok pre výmenné programy do zahraničia pre začínajúcich podnikateľov v remeslách a službách		
	Zodpovedný subjekt	SaPO, ÚPSVaR, SAAIC		
	Termín plnenia	November 2026		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MPSVR SR)		
Aktivita č. 2 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Vypracovanie motivačných faktorov pre začínajúcich podnikateľov v remeslách a službách pre absolvovanie výmenných programov do zahraničia	Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	MPSVR SR, MF SR		
	Termín plnenia	December 2026		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MPSVR SR a MF SR)		

Vývojový trend v sektore	Zvyšovanie konkurencieschopnosti, kvality remeselných činností a poskytovaných služieb rozvojom odborných vedomostí, zručností a kompetencií v súlade s inovačnými trendmi	Zhodnotenie	Poznámka	
Oblasť sektorového opatrenia	Procesné a systémové zmeny			
Sektorové opatrenie č. 12	Vytvorenie sektorových partnerstiev pri tvorbe vzdelávacích plánov v rámci jednotlivých regiónov			
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Motivovanie a podnecovanie začínajúcich podnikateľov k záujmu o možnosti osvojenia si nových zručností v remeslách a službách prostredníctvom výmenných programov do zahraničia	Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	MPSVR SR, MF SR, Slovak Business Agency		
	Termín plnenia	December 2026		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MPSVR SR, MF SR a MH SR)		
Aktivita č. 2 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Zverejnenie ponuky výmenných programov pre začínajúcich podnikateľov v remeslách a službách	Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	SAAIC, Úrad práce sociálnych vecí a rodiny (miestna úroveň), okresné úrady, odbory živnostenského podnikania		
	Termín plnenia	December 2026		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MPSVR SR a MF SR, MH SR)		

Vývojový trend v sektore	Zvyšovanie konkurencieschopnosti, kvality remeselných činností a poskytovaných služieb rozvojom odborných vedomostí, zručností a kompetencií v súlade s inovačnými trendmi		Zhodnotenie	Poznámka
Oblasť sektorového opatrenia	Procesné a systémové zmeny			
Sektorové opatrenie č. 13	Vytvorenie sektorových partnerstiev pri tvorbe vzdelávacích plánov v rámci jednotlivých regiónov		Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Motivovanie a podnecovanie začínajúcich podnikateľov k záujmu o možnosti osvojenia si nových zručností v remeslách a službách prostredníctvom výmenných programov do zahraničia		
	Zodpovedný subjekt	MPSVR SR, MF SR, MV SR		
	Termín plnenia	December 2026		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MPSVR SR, MF SR a MV SR)		
Aktivita č. 2 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Zverejnenie ponuky výmenných programov pre začínajúcich podnikateľov v remeslách a službách		
	Zodpovedný subjekt	MV SR – Odbor živnostenského podnikania, SAAIC		
	Termín plnenia	December 2026		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MV SR)		

Vývojový trend v sektore	Zvyšovanie konkurencieschopnosti, kvality remeselných činností a poskytovaných služieb rozvojom odborných vedomostí, zručností a kompetencií v súlade s inovačnými trendmi	Zhodnotenie	Poznámka	
Oblasť sektorového opatrenia	Predškolské vzdelávanie			
Sektorové opatrenie č. 14	Kampaň na zvýšenie atraktivity remeselných činností a služieb	Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1	
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity			Vypracovanie interaktívneho vzdelávacieho materiálu a krátkych audiovizuálnych diel určených pre deti v MŠ s tematikou remeslá a osobné služby
	Zodpovedný subjekt			Národný inštitút vzdelávania a mládeže (MPC)
	Termín plnenia			Jún 2027
	Monitorujúci subjekt			Sektorová rada pre remeslá a osobné služby
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie			Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR), grantová podpora a dotácie

Vývojový trend v sektore	Zvyšovanie konkurencieschopnosti, kvality remeselných činností a poskytovaných služieb rozvojom odborných vedomostí, zručností a kompetencií v súlade s inovačnými trendmi	Zhodnotenie	Poznámka	
Oblasť sektorového opatrenia	Vzdelávanie na základných školách			
Sektorové opatrenie č. 15	Kampaň na zvýšenie atraktivity remeselných činností a služieb	Prebieha	Vid' podkapitola 3.1	
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity			Vypracovanie interaktívnych vzdelávacích materiálov a krátkych vzdelávacích audiovizuálnych diel pre žiakov ZŠ, tematicky zameraných na remeslá a osobné služby
	Zodpovedný subjekt			Národný inštitút vzdelávania a mládeže (MPC)
	Termín plnenia			Jún 2027
	Monitorujúci subjekt			Sektorová rada pre remeslá a osobné služby
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie			Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR)

Vývojový trend v sektore	Zvyšovanie konkurencieschopnosti, kvality remeselných činností a poskytovaných služieb rozvojom odborných vedomostí, zručností a kompetencií v súlade s inovačnými trendmi	Zhodnotenie	Poznámka	
Oblasť sektorového opatrenia	Výchovné a kariérové poradenstvo			
Sektorové opatrenie č. 16	Kampaň na zvýšenie atraktivity remeselných činností a služieb	Prebieha	Vid' podkapitola 3.1	
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity			Realizácia vzdelávania pre výchovných a kariérových poradcov (napr. v rámci kariérneho rastu) v súvislosti s nábormi žiakov do odborov súvisiacich s remeslami a službami
	Zodpovedný subjekt			Národný inštitút vzdelávania a mládeže (IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže) v spolupráci s VÚDP a P
	Termín plnenia			Školský rok 2027/2028
	Monitorujúci subjekt			Sektorová rada pre remeslá a osobné služby
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie			Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR)

Vývojový trend v sektore	Zvyšovanie konkurencieschopnosti, kvality remeselných činností a poskytovaných služieb rozvojom odborných vedomostí, zručností a kompetencií v súlade s inovačnými trendmi	Zhodnotenie	Poznámka	
Oblasť sektorového opatrenia	Procesné a systémové zmeny			
Sektorové opatrenie č. 17	Kampaň na zvýšenie atraktivity remeselných činností a služieb	Prebieha	Vid' podkapitola 3.1	
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity			Sprístupnenie Centier odborného vzdelávania, Talent centier výchovným a kariérovým poradcom, žiakom ZŠ, MŠ na propagáciu remesiel a služieb prostredníctvom exkurzií u zamestnávateľov, workshopov
	Zodpovedný subjekt			MŠVVaŠ SR cez jeho priamo riadené organizácie, SaPO, zriaďovatelia škôl
	Termín plnenia			Január 2023
	Monitorujúci subjekt			Sektorová rada pre remeslá a osobné služby
Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR)			

Vývojový trend v sektore	Zvyšovanie konkurencieschopnosti, kvality remeselných činností a poskytovaných služieb rozvojom odborných vedomostí, zručností a kompetencií v súlade s inovačnými trendmi	Zhodnotenie	Poznámka	
Oblasť sektorového opatrenia	Predškolské vzdelávanie			
Sektorové opatrenie č. 18	Kampaň na zvýšenie atraktivity remeselných činností a služieb	Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1	
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity			Zpracovanie návštevy COV, Talent centra, ÚĽUV a iných workshopov a prezentácií podporujúcich remeslá a osobné služby do plánu exkurzií pre MŠ
	Zodpovedný subjekt			Zriaďovatelia predškolských zariadení
	Termín plnenia			Január 2023
	Monitorujúci subjekt			Sektorová rada pre remeslá a osobné služby
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie			Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR)

Vývojový trend v sektore	Zvyšovanie konkurencieschopnosti, kvality remeselných činností a poskytovaných služieb rozvojom odborných vedomostí, zručností a kompetencií v súlade s inovačnými trendmi	Zhodnotenie	Poznámka	
Oblasť sektorového opatrenia	Kariérové poradenstvo			
Sektorové opatrenie č. 19	Kampaň na zvýšenie atraktivity remeselných činností a služieb	Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1	
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity			Zpracovanie návštevy COV, Talent centier, ÚĽUV a iných workshopov a prezentácií podporujúcich remeslá a osobné služby do ŠkVP
	Zodpovedný subjekt			Zriaďovatelia ZŠ
	Termín plnenia			Jún 2023
	Monitorujúci subjekt			Sektorová rada pre remeslá a osobné služby
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie			Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR)

Vývojový trend v sektore	Zvyšovanie konkurencieschopnosti, kvality remeselných činností a poskytovaných služieb rozvojom odborných vedomostí, zručností a kompetencií v súlade s inovačnými trendmi		Zhodnotenie	Poznámka
Oblasť sektorového opatrenia	Vzdelávanie na základných školách			
Sektorové opatrenie č. 20	Vytvorenie štandardov a požiadaviek pre ZŠ pre zriadenie praktického vyučovania		Prebieha	Vid' podkapitola 3.1
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Vypracovanie štandardov praktického vyučovania a zapracovanie do ŠVP pre ZŠ		
	Zodpovedný subjekt	MŠVVaŠ SR cez jeho priamo riadené organizácie		
	Termín plnenia	Marec 2027		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	ŠPÚ		
Aktivita č. 2 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Zabezpečenie priestorov a materiálno-technického vybavenia dielní ZŠ	Prebieha	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	MŠVVaŠ SR, zriaďovatelia ZŠ		
	Termín plnenia	September 2028		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR)		

Vývojový trend v sektore	Zvyšovanie konkurencieschopnosti, kvality remeselných činností a poskytovaných služieb rozvojom odborných vedomostí, zručností a kompetencií v súlade s inovačnými trendmi	Zhodnotenie	Poznámka	
Oblasť sektorového opatrenia	Vzdelávanie na stredných školách			
Sektorové opatrenie č. 21	Vytvorenie štandardov a požiadaviek pre pedagogických zamestnancov pre zriadenie praktického vyučovania	Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1	
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity			Zabezpečenie kvalifikovaných pedagogických zamestnancov SOŠ pre praktické vyučovanie, v prípade nedostatku vypracovanie rekvalifikačných kurzov na zvýšenie odbornosti v remeslách a službách pre pedagogických pracovníkov
	Zodpovedný subjekt			Samosprávne kraje, Národný inštitút vzdelávania a mládeže
	Termín plnenia			Január 2029
	Monitorujúci subjekt			Sektorová rada pre remeslá a osobné služby
Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR)			

Vývojový trend v sektore	Zvyšovanie konkurencieschopnosti, kvality remeselných činností a poskytovaných služieb rozvojom odborných vedomostí, zručností a kompetencií v súlade s inovačnými trendmi	Zhodnotenie	Poznámka	
Oblasť sektorového opatrenia	Procesné a systémové zmeny			
Sektorové opatrenie č. 22	Zadefinovanie a vymedzenie obsahu voľných a remeselných živností			
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Vypracovanie kritérií/štandardov posudzovania a určovania voľných a remeselných živností	Prebieha	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	SaPO v spolupráci s Alianciou sektorových rád, MV SR		
	Termín plnenia	Január 2029		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MV SR)		
Aktivita č. 2 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Vypracovanie obsahovej náplne voľných živností	Prebieha	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	SaPO		
	Termín plnenia	Január 2029		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MV SR)		
Aktivita č. 3 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Sprísnenie podmienok výkonu vybraných voľných živností	Prebieha	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	SaPO v spolupráci s Alianciou sektorových rád		
	Termín plnenia	Jún 2029		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MV SR)		

Vývojový trend č.2 – Adaptácia pracovnej sily na digitalizáciu a dynamiku zmien v sektore s ohľadom na zvyšovanie praktických zručností

Vývojový trend v sektore	Adaptácia pracovnej sily na digitalizáciu a dynamiku zmien v sektore s ohľadom na zvyšovanie praktických zručností		Zhodnotenie	Poznámka
Oblasť sektorového opatrenia	Vzdelávanie dospelých			
Sektorové opatrenie č. 23	Ďalšie vzdelávanie odborných pedagogických zamestnancov s ohľadom na inovácie v sektore		Implementované	Vid' podkapitola 3.1
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Vypracovanie prehľadu očakávaných možných inovácií		
	Zodpovedný subjekt	SaPO		
	Termín plnenia	Október 2022		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Rozpočtové prostriedky profesijných a stavovských organizácií		
Aktivita č. 2 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Vytvorenie balíka servisných služieb pre inovácie a kooperácie s MSP (systém podpory malého a stredného podnikania)	Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	SaPO		
	Termín plnenia	Október 2023		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Rozpočtové prostriedky profesijných a stavovských organizácií		
Aktivita č. 3 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Analýza potrieb a určenie postupu na zosúladenie ďalšieho vzdelávania s konkrétnymi potrebami na trhu práce	Prebieha	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	SaPO		
	Termín plnenia	Marec 2024		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Rozpočtové prostriedky profesijných a stavovských organizácií		

Vývojový trend v sektore	Adaptácia pracovnej sily na digitalizáciu a dynamiku zmien v sektore s ohľadom na zvyšovanie praktických zručností		Zhodnotenie	Poznámka
Oblasť sektorového opatrenia	Stredoškolské vzdelávanie			
Sektorové opatrenie č. 24	Zvyšovanie a transformácia mäkkých zručností do vzdelávacích procesov		Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Vytvorenie kurzu na podporu podnikateľských zručností pre žiakov SOŠ		
	Zodpovedný subjekt	SaPO s priamo riadenými organizáciami MŠVVaŠ SR		
	Termín plnenia	Október 2024		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR)		
Aktivita č. 2 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Vytvorenie konceptu ďalšieho (aktualizačného) vzdelávania mäkkých zručností súvisiacich s profesiou	Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	SaPO		
	Termín plnenia	Október 2024		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR)		
Aktivita č. 3 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Vytvorenie kontaktného informačného strediska a internetovej platformy	Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	SaPO s priamo riadenými organizáciami MŠVVaŠ SR		
	Termín plnenia	Máj 2025		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR a MIRRI SR)		

Vývojový trend v sektore	Adaptácia pracovnej sily na digitalizáciu a dynamiku zmien v sektore s ohľadom na zvyšovanie praktických zručností	Zhodnotenie	Poznámka	
Oblasť sektorového opatrenia	Stredoškolské vzdelávanie			
Sektorové opatrenie č. 25	Zvyšovanie digitálnych zručností žiakov SOŠ			
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Vypracovať požiadavky na digitálne zručnosti žiakov študijných a učebných odborov	Implementované	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	SaPO s priamo riadenými organizáciami MŠVVaŠ SR		
	Termín plnenia	Október 2025		
	Monitorujúci subjekt	Prostredníctvom členov Sektorovej rady pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR)		
Aktivita č. 2 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Identifikácia požadovaných digitálnych zručností a kompetencií pre budúce pracovné profily	Prebieha	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	SaPO v spolupráci so zamestnávateľmi		
	Termín plnenia	Október 2026		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MPSVaR SR)		
Aktivita č. 3 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Vytvorenie konceptu ďalšieho vzdelávania, rozšírenie povedomia končiacich žiakov stredných škôl o tomto koncepte a zabezpečenie kontinuálneho prepojenia vzdelávania, spojeného s digitálnym pracoviskom a vyštudovanou školou	Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	SaPO v spolupráci s Digitálnou koalíciou		
	Termín plnenia	November 2026		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR a MIRRI SR)		

Vývojový trend v sektore	Adaptácia pracovnej sily na digitalizáciu a dynamiku zmien v sektore s ohľadom na zvyšovanie praktických zručností		Zhodnotenie	Poznámka
Oblasť sektorového opatrenia	Stredoškolské vzdelávanie			
Sektorové opatrenie č. 26	Vytvorenie systému na podporu kreatívneho prístupu a inovačných riešení pracovných postupov v obsahu prípravy na malé a stredné podnikanie		Prebieha	Vid' podkapitola 3.1
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Zmena profilov pracovných pozícií a ich prispôsobenie vývoju na trhu práce v závislosti od zmeny procesov		
	Zodpovedný subjekt	SaPO v spolupráci so zamestnávateľmi		
	Termín plnenia	Október 2027		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MPSVR SR a MIRRI SR)			
Aktivita č. 2 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Vytvorenie podporného systému pre absolventov pri príprave mobility a hľadanií pracovných príležitostí	Prebieha	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	SaPO v spolupráci s SOŠ		
	Termín plnenia	December 2025		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MPSVR SR a MŠVVaŠ SR)			
Aktivita č. 3 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Príprava akčného plánu zameraného na prispôsobenie odborného vzdelávania požiadavkám trhu práce	Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	SaPO		
	Termín plnenia	Máj 2026		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MPSVR SR a MŠVVaŠ SR)			

Vývojový trend v sektore	Adaptácia pracovnej sily na digitalizáciu a dynamiku zmien v sektore s ohľadom na zvyšovanie praktických zručností		Zhodnotenie	Poznámka
Oblasť sektorového opatrenia	Procesné a systémové zmeny			
Sektorové opatrenie č. 27	Podpora neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa pri zavádzaní nových technológií a na zabezpečenie odbornej kvalifikácie		Prebieha	Vid' podkapitola 3.1
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Revízia profilov národných štandardov zamestnaní a identifikovanie nových činností a profesií na trhu práce		
	Zodpovedný subjekt	SaPO v spolupráci so zamestnávateľmi, MPSVR SR		
	Termín plnenia	Máj 2026		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MPSVR SR)		
Aktivita č. 2 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Analýza dopadov na zamestnania v dôsledku transferu technológií	Implementované	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	SaPO, MPSVR SR		
	Termín plnenia	Október 2026		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MPSVR SR)		
Aktivita č. 3 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Vytvorenie neformálnych vzdelávacích programov a vzdelávacích modulov na využívanie inovatívnych technológií s predpokladom na ich certifikáciu a overenie profesijnej kvalifikácie	Prebieha	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	SaPO v spolupráci s MŠVVaŠ SR		
	Termín plnenia	Október 2027		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR)		

Vývojový trend č.3 – Podpora tradičných remesiel a osobných služieb s dôrazom na ich ochranu, udržateľnosť a inovatívne spôsoby odovzdávania ďalším generáciám

Vývojový trend v sektore	Adaptácia pracovnej sily na digitalizáciu a dynamiku zmien v sektore s ohľadom na zvyšovanie praktických zručností		Zhodnotenie	Poznámka
Oblasť sektorového opatrenia	Procesné a systémové zmeny			
Sektorové opatrenie č. 28	Podpora neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa pri zavádzaní nových technológií a na zabezpečenie odbornej kvalifikácie			
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Vypracovanie analýzy odborov vzdelávania a následne revidovanie obsahu, kompetencií, materiálno-technického, priestorového a pedagogického zabezpečenia výučby tradičných remesiel a osobných služieb	Prebieha	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	ŠIOV		
	Termín plnenia	Máj 2025		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR)		
Aktivita č. 2 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Vytvorenie podmienok pre účasť škôl (žiacov a pedagógov) v renomovaných súťažiach remeselného dizajnu a osobných služieb (napríklad Kruhy na vode, ÚĽUV, Zlaté nožnice)	Prebieha	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	zriaďovatelia SOŠ v spolupráci s MŠVVaŠ SR (gescia ÚĽUV)		
	Termín plnenia	Máj 2026		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR)		
Aktivita č. 3 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Motivovanie škôl k zavádzaniu výroby a predaja pracovných nástrojov, pomôcok a prírodných materiálov potrebných pre tradičné remeslá (šúpolie, slama, prútie, krosná...)	Prebieha	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	MPRV SR, MŠVVaŠ SR		
	Termín plnenia	Máj 2027		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		

	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MPRV SR a MŠVVaŠ SR)		
Aktivita č. 4 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Vytvorenie e-learningových programov na podporu výučby odborných zručností v tradičných remeslách a osobných službách	Prebieha	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	MŠVVaŠ SR a jeho priamo riadené organizácie, SaPO v spolupráci s Digitálnou koalíciou		
	Termín plnenia	Máj 2027		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR a MIRRI SR)		
Aktivita č. 5 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Zavedenie e-learningových programov na podporu výučby odborných zručností v tradičných remeslách a osobných službách	Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	MŠVVaŠ SR a jeho priamo riadené organizácie, SaPO v spolupráci s Digitálnou koalíciou		
	Termín plnenia	Školský rok 2027/2028		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR a MIRRI SR)		
Aktivita č. 6 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Vytvorenie podmienok a realizácia rekvalifikačných kurzov tradičných remesiel (vrátane stavebných) a kurzov osobných služieb na stredných odborných školách	Prebieha	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	MŠVVaŠ SR, SOŠ a ich zriaďovatelia		
	Termín plnenia	September 2028		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR), ESF		

Vývojový trend v sektore	Podpora tradičných remesiel a osobných služieb s dôrazom na ich ochranu, udržateľnosť a inovatívne spôsoby odovzdávania ďalším generáciám		Zhodnotenie	Poznámka
Oblasť sektorového opatrenia	Vzdelávanie dospelých			
Sektorové opatrenie č. 29	Identifikovanie aktuálneho stavu, potrieb, možností a záujmu o vzdelávanie tradičných remesiel a osobných služieb			
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Vypracovanie databázy poskytovateľov vzdelávania v oblasti tradičných remesiel a osobných služieb	Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	MŠVVaŠ SR		
	Termín plnenia	Október 2024		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR)		
Aktivita č. 2 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Vypracovanie analýzy odborov vzdelávania a následne revidovanie obsahu, kompetencií, materiálno-technického, priestorového a pedagogického zabezpečenia výučby tradičných remesiel a osobných služieb	Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	MŠVVaŠ SR a jeho priamo riadené organizácie		
	Termín plnenia	Máj 2025		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MPSVR SR a MŠVVaŠ SR)		
Aktivita č. 3 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Sledovanie uplatnenia absolventov ďalšieho vzdelávania	Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Termín plnenia	Máj 2025		
	Monitorujúci subjekt	Aliancia sektorových rád		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MPSVR SR a MŠVVaŠ SR)		

Vývojový trend v sektore	Podpora tradičných remesiel a osobných služieb s dôrazom na ich ochranu, udržateľnosť a inovatívne spôsoby odovzdávania ďalším generáciám		Zhodnotenie	Poznámka
Oblasť sektorového opatrenia	Procesné a systémové zmeny			
Sektorové opatrenie č. 30	Vytvorenie pomôcok a prírodných materiálov pre tradičné remeslá		Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Motivovanie škôl k zavádzaniu výroby špecifických pracovných nástrojov pre tradičné remeslá		
	Zodpovedný subjekt	MPRZ SR, MŠVVaŠ SR		
	Termín plnenia	Máj 2027		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MPRZ SR, MŠVVaŠ SR)		
Aktivita č. 2 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Motivovanie škôl k zavádzaniu pestovania prírodných materiálov pre tradičné remeslá	Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	MPRZ SR, MŠVVaŠ SR		
	Termín plnenia	Máj 2027		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MPRZ SR, MŠVVaŠ SR)		
Aktivita č. 3 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Zriadenie predajní remeselníckych potrieb pre tradičné remeslá	Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	Ministerstvo kultúry SR, ÚĽUV		
	Termín plnenia	Marec 2029		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MK SR)		
Aktivita č. 4 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Rozšírenie sortimentu v predajniach ÚĽUV o pracovné nástroje a prírodný materiál	Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	MK SR, ÚĽUV		
	Termín plnenia	Marec 2029		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		

	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MK SR)		
	Zodpovedný subjekt	Motivovanie škôl k zavádzaniu pestovania prírodných materiálov pre tradičné remeslá		
	Termín plnenia	MPRZ SR, MŠVVaŠ SR		
	Monitorujúci subjekt	Máj 2027		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		

Vývojový trend v sektore	Podpora tradičných remesiel a osobných služieb s dôrazom na ich ochranu, udržateľnosť a inovatívne spôsoby odovzdávania ďalším generáciám		Zhodnotenie	Poznámka
Oblasť sektorového opatrenia	Procesné a systémové zmeny			
Sektorové opatrenie č. 31	Vytvorenie a predloženie na schválenie priaznivých legislatívnych podmienok pre účasť majstrov (nepedagógov a lektorov) vo vzdelávacom procese		Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Zmena legislatívnych podmienok a finančné motivovanie účasti odborníkov z praxe na vzdelávaní		
	Zodpovedný subjekt	MŠVVaŠ SR, MPSVR SR		
	Termín plnenia	Máj 2028		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR a MPSVR SR)			

Vývojový trend v sektore	Podpora tradičných remesiel a osobných služieb s dôrazom na ich ochranu, udržateľnosť a inovatívne spôsoby odovzdávania ďalším generáciám		Zhodnotenie	Poznámka
Oblasť sektorového opatrenia	Stredoškolské vzdelávanie			
Sektorové opatrenie č. 32	Vytvorenie priaznivých podmienok pre zapájanie majstrov tradičných remesiel (lektorov) a majstrov osobných služieb do vzdelávacieho procesu			
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Zapájanie majstrov tradičných remesiel a ich dielni a majstrov osobných služieb do duálneho vzdelávania	Prebieha	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	SaPO, MŠVVaŠ SR a jeho priamo riadené organizácie		
	Termín plnenia	Marec 2024		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR)		
Aktivita č. 2 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Určenie kritérií uznania vzdelania majstrov tradičných remesiel a osobných služieb	Prebieha	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	MŠVVaŠ SR a SaPO		
	Termín plnenia	September 2029		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR)		
Aktivita č. 3 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Vypracovanie obsahu doplňujúceho pedagogického vzdelávania majstrov tradičných remesiel a osobných služieb pre potreby ich zapojenia do procesu výučby	Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	MŠVVaŠ SR a jeho priamo riadené organizácie		
	Termín plnenia	Máj 2028		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR)		
Aktivita č. 4 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Propagovanie odborov vzdelávania pripravujúcich absolventov v tradičných	Implementované	Vid' podkapitola 3.1

		remeslách a osobných službách		
	Zodpovedný subjekt	MŠVVaŠ SR, SŽK		
	Termín plnenia	September 2028		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MŠVVaŠ SR)		
	Zodpovedný subjekt	Určenie kritérií uznania vzdelania majstrov tradičných remesiel a osobných služieb		
	Termín plnenia	MŠVVaŠ SR a SaPO		
	Monitorujúci subjekt	September 2029		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		

Vývojový trend v sektore	Podpora tradičných remesiel a osobných služieb s dôrazom na ich ochranu, udržateľnosť a inovatívne spôsoby odovzdávania ďalším generáciám		Zhodnotenie	Poznámka
Oblasť sektorového opatrenia	Vzdelávanie dospelých			
Sektorové opatrenie č. 33	Podpora účasti remeselníkov, výrobcov a majstrov tradičných remesiel a osobných služieb s vlastnou tvorbou na verejných podujatiach		Prebieha	Vid' podkapitola 3.1
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Vypracovanie databázy aktívnych remeselníkov, výrobcov a majstrov tradičných remesiel a osobných služieb v regióne/ v kraji		
	Zodpovedný subjekt	MK SR, mestské úrady, krajské a mestské kultúrne strediská, vyššie územné celky		
	Termín plnenia	Február 2026		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MK SR)			
Aktivita č. 2 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Vypracovanie podmienok pre účasť a výber remeselníkov, výrobcov a majstrov tradičných remesiel a osobných služieb na verejných podujatiach	Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	MK SR, mestské úrady, krajské a mestské kultúrne strediská, vyššie územné celky		
	Termín plnenia	Máj 2026		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MK SR)		

Vývojový trend v sektore	Podpora tradičných remesiel a osobných služieb s dôrazom na ich ochranu, udržateľnosť a inovatívne spôsoby odovzdávania ďalším generáciám		Zhodnotenie	Poznámka
Oblasť sektorového opatrenia	Stredoškolské vzdelávanie			
Sektorové opatrenie č. 34	Vytvorenie systému na podporu kreatívneho prístupu a inovačných riešení pracovných postupov v obsahu prípravy na malé a stredné podnikanie		Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1
Aktivita č. 1 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Vytvorenie podporných programov pre tradičné remeslá		
	Zodpovedný subjekt	MK SR, ÚĽUV		
	Termín plnenia	Máj 2028		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby a Sektorová rada pre kultúru a kreatívny priemysel		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MK SR), ESF		
Aktivita č. 2 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Určenie kritérií finančnej podpory a príspevkov pre tradičné remeslá	Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	MK SR		
	Termín plnenia	Máj 2028		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MK SR), ESF		
Aktivita č. 3 na implementáciu sektorového opatrenia	Názov aktivity	Zvýšenie dostupnosti a počtu kultúrnych poukazov	Neimplementované	Vid' podkapitola 3.1
	Zodpovedný subjekt	MK SR		
	Termín plnenia	Máj 2028		
	Monitorujúci subjekt	Sektorová rada pre remeslá a osobné služby		
	Predpokladané zdrojové zabezpečenie	Štátny rozpočet – (rozpočtové prostriedky kapitol MK SR)		